БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 251 (19.922). • 1987 йил 31 октябрь, шанба • Баҳоси 3 тийин.

Яшасин мустаҳкам қардошларча дўстлик билан бирлашган СССР халқларининг буюк кўпмиллатли иттифоқи!

(КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига чақириқларидан).

ПАРТИЯВИЙ ИШНИ АКТИВРОҚ ҚАЙТА ҚУРАЙЛИК

ЗАМОН АМРИ МАНА ШУНДА

Ҳозир, биз қайта қуришнинг бурилиш босқичида турган пайтимизда жамиятимизнинг барча илғор, ижодий кучларини ғоят кенг ва чуқур интеграциялаш айниқса зарур. Буни совет халқининг чинакам авангарди —Ленин партиясигина қила олади.

Партиямиз қудратли ташкилий-сиёсий ва интеллектуал имкониятларни ўзида мужассамлаштирган. 19 миллиондан ортиқ коммунист 442 минг бошланғич ташкилотида, 520 минг цех партия ташкилотида ва 730 минг партия группасида бирлашган. Улар ҳар бир коллективда ишлаб, ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларига таъсир ўтказиб турибдилар.

«Партия революцион қайта қуришга киришар экан, бу ишни ўзидан бошлади», —деди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев ленинградлик коммунистлар ҳузурида сўзлаган нутқида. Шу билан бирга энг муҳим ишни назарда тутиш керак: партиянинг раҳбарлик роли ҳар бир партия комитетининг фаолияти туфайли, ҳар бир коммунистнинг сўзи ва иши туфайли қўлга киритилади, қарор топтирилади, деб таъкидлади у.

Кейинги вақтларда кўпгина партия ташкилотлари ишида нақадар жиддий ўзгаришлар рўй бераётганлигини турмуш кўрсатиб турибди. Улар янада зўр ғайрат ва сабот, собитқадамлик билан ҳаракат қила бошладилар, одамлар билан алоқани мустаҳкамладилар. Партия турмушида демократизм, ошкоралик, танқид ва ўз-ўзини танқид тобора кўпроқ қарор топмоқда, коммунистларнинг қайта қуриш вазифаларини ҳал этишда жонкуярлик билан қатнашишлари учун муҳит яратилмоқда. Партия салбий жараёнларга ва ҳодисаларга муросасиз кураш бошлади, партия аъзосининг ҳалол ва пок номига доғ туширган, социалистик ахлоқ нормаларини қўпол бузган кимсалардан қатъиян тозаланмоқда.

Масалан, Ленинград область партия ташкилотининг фаолиятида ҳамманинг эътиборига лойиқ бўлган кўпгина мароқли ишлар бор. Бу ерда экономикада ҳам, социал соҳада ҳам бир қанча янгиликлар бошланди. Ҳозирнинг ўзидаёқ Ленинграднинг кўпгина коллективлари тўла хўжалик ҳисоби асосида ишламоқдалар. Фан-техника тараққиёти суръатлари жадаллашмоқда. Ҳар бир кишининг манфаатларига тааллуқли бўлган уй-жой ва озиқ-овқат муаммоларини ҳал этиш учун, енгил саноатни модернизациялаш учун бир талай ишлар қилинмоқда. Хуллас, меҳнаткашлар, меҳнат коллективлари турмушининг энг тўлқинлантирувчи масалалари ленинградлик коммунистларнинг ишида асосий масалалар бўлиб қолмоқда.

Бироқ биз ҳамма партия ташкилотлари ҳам янги вазифаларни ҳал этишда ўз ўрнини топа билмаганлигини аниқ кўра олишимиз керак. Баъзилар қайта қуриш билан, одамларнинг кайфияти билан қадам-бақадам олға ташлай олмаётганликлари, баъзилар эса, гарчи олдинги маррада боришлари керак бўлса ҳам, судралиб қолаётганликлари яққол кўриниб турибди. Бундай аҳволга тоқат қилиб бўладими! Йўқ, албатта.

Масалан, «Правда»га Брянск областидан хатлар келмоқда. Уларда у ердаги кўпгина партия ташкилотлари тайёрга айёр позициясига ўтиб олганликлари ҳақида жиддий сигналлар бор. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини асраш ва қайта ишлашнинг ҳолати ҳаддан ташқари ёмон аҳволда эканлиги айниқса ташвишлантирмоқда. Брянск картошка ўлкаси эканлиги ҳаммага маълум бўлса-да, область ҳатто крахмални ҳам четдан ташиб келтирмоқда. Бу эса маҳаллий коммунистларга, КПСС область комитетига қилинган қаттиқ таънадир.

Партия ходимлари хўжалик ходимларининг иши билан шуғулланишларига чек қўйиш пайти келганлиги кўпдан буён ҳақли равишда айтиб келинмоқда. Хўжаликни бошқаришнинг иқтисодий принципларга асосланган механизми жорий этилаётган ҳозирги пайтда бу йўл-йўриқ алоҳида актуаллик касб этади. Янги шароитда маъмурий тазйиқ ўтказиш усулининг умри тугаяпти. Аммо бу партия органларининг иқтисодий масалалардан қўли бўлишларини асло билдирмайди. Вазифа экономика соҳасидаги партиявий иш усулларини қайта қуришдан иборат. Партия комитетлари хўжалик фаолиятини реал қайта қуриш учун, янгичасига ишлаш учун, пировард натижалар учун раҳбар коммунистлардан қаттиқ жавоб талаб қилишлари мумкин ва лозим. Бу эса янгича сиёсий тафаккурни албатта тақозо этади.

Қайта қуришга муносабат, унинг вазифаларини амалга ошириш учун курашга конкрет ҳисса қўшиш —ҳар қандай партия ташкилотининг ишини баҳолашдаги бош мезондир. Бунда иқтисодий кўрсаткичларнигина назарда тутмаслик керак. Уларнинг динамикаси меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш жараёни билан, одамларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш билан қандай нисбатда эканлигини эътиборга олиш муҳимдир. Бошқача қилиб айтганда, инсонни, қайта қуришнинг социал оқибатларини амалий равишда доимо диққат марказида тутиш, ўзининг қайта қуриш йўлидаги ҳар бир қадами инсоний ўлчов билан баҳоланишини кўриб туриши —партия ташкилотларининг бурчидир.

Коммунистлар янгича ишлаш санъатини эгаллаш намунасини биринчи бўлиб кўрсатишлари лозим. Бу эса эскича фикрлаш кучини бутун чоралар билан бартараф этишни билдиради, бу кучнинг қаршилигини биз ҳаммамиз ўзимизда ҳам ҳис этиб турибмиз. Қайта қуришнинг қалтис босқичи деб аталган ҳозирги даври айниқса қийин ва мураккабдир. Чунки эски механизм, эски маъмурий воситалар эндигина барҳам топмоқда, янги иқтисодий омиллар эса эндигина куч тўпламоқда. Ҳозир қайта қуришнинг энг ёвуз, энг хатарли душмани бўлган бюрократизм илдизларини узил-кесил қўпориб ташлаш учун кўп иш қилиниши керак.

Тажрибанинг кўрсатишича, олға ҳаракат қилишимизга халақит бераётган ҳамма тўсиқларга қарши курашда мардлик ва фидокорлик қилинмаса, чинакамига революцион ҳаракат, революцион иш юришмайди. Шу боисдан ҳам коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш, ҳар бир бошланғич партия ташкилотининг, барча партия комитетларининг, айниқса район ва шаҳар комитетларининг жанговарлигини ошириш проблемаси шу қадар ўткир бўлиб турибди. Улар қайта қуриш соҳасидаги кундалик иш марказини меҳнат коллективларига кўчиришлари, бунда бошланғич партия ташкилотларига таянишлари лозим. Белгиланган ҳамма вазифаларнинг ҳал этилиши ҳозир сокин кабинетларда эмас, балки айни меҳнат коллективларида, ҳаёт қайнаб турган жойда таъминланади.

КПСС ҳозир кенг авж олиб кетган демократик жараёнларнинг сарчашмасида турибди. Бу жараёнлар муттасил кучайиб ижтимоий муносабатларнинг бутун мажмуасини қамраб олмоқда. Модомики, шундай экан, партиянинг ўз ҳаёт фаолиятида шу жараёнларни биринчи галда авж олдириш зарур, албатта. Бошқа ҳамма ишлар каби бу ишда ҳам партия ташкилотларининг орқада қолишига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

Кейинги вақтларда кадрлар ишида дуруст силжишлар рўй берди. Аммо бу соҳада ҳам ўзига хос муаммолар бор. Масалан, коммунистман дебеккайиш ҳали ҳам сезилиб турибди, у қайта қуриш ишига анчагина халақит бермоқда. Масала шу тарзда қўйилмоқда: бeғам, калондимоғ, маданий савияси паст кишилар партиявий ишга зинҳор йўлатилмасин. Қайта қуришга, ривожланаётган социализмга, революцион янгиланиш ғоясига ихлосманд, истеъдодли, юксак ахлоқли кадрлар керак.

Ҳозир барча бўғинлар ва даражалардаги, ҳамма поғоналардаги партия ташкилотлари иш суръатини жадаллаштиришлари керак. Пленумлар ва йиғилишларда бюро ҳамда комитетларнинг қайта қуриш қандай бораётганлиги тўғрисидаги ҳисоботлари бунда ёрдам беради, мазкур ҳисоботлар XIX Бутуниттифоқ партия конференциясига тайёргарликда муҳим босқич бўлади. Конференцияга партиявий ишнинг янги тажрибаси билан, қайта қуриш учун кураш тажрибаси билан бориш —коммунистларнинг бурчидир.

Октябрь партияси Октябрь ишини давом эттираётган революцион ўзгартишлар тақдири учун тарихий масъулиятни тўла-тўкис ўз зиммасига олди. 70 йил муқаддам бўлганидек, ҳозир ҳам замон партия ташкилотларидан кучли социал иродани, темир интизомни, ташаббускорона, ижодий, дадил амалий ҳаракатларни талаб қилмоқда.

Ҳа, буларнинг ҳаммасига осонликча эришилаётгани йўқ. Аммо биз осон ғалабаларга умид қилаётганимиз ҳам йўқ. Бизнинг партиямиз қийинчиликларга тик боқиб, улардан чўчимаслиги учун ҳам революцион партия деб аталади. Партия белгиланган йўлдан қатъият билан олға бориб, қайта қуриш ишини илгари силжитмоқда, унга халақит берувчи механизмни янчиб ташламоқда, ўз ишини замон вазифаларига мувофиқ сабот билан такомиллаштириб бормоқда.

(«Правда» газетасининг 30 октябрдаги бош мақоласи).

Азиз пахтакорлар, ғайратли ҳашарчилар!

Далада ҳали ҳосил кўп. Унинг бир мисқолини ҳам нобуд қилмай йиғиштириб олиш ватанпарварлик бурчимиздир.

МЕХАНИЗАТОРЛАР АҲДИ

Саломат Қурбонбоева Қўшкўпир районидаги «Тошкент» совхози механизаторлари орасида ҳамон олдинги сафда туриб меҳнат қилмоқда. У цех партия ташкилотининг секретари сифатида теримда ҳаммага ўрнак кўрсатиб ишлаяпти. Моҳир механизатор мавсум бошидан бери 100 тоннадан ортиқ «оқ олтин» териб берди. У ўз «зангори кема»си бункеридан яна 60 тонна пахта тўкишни кўзлаяпти.

Хўжалик коммунистларининг ташаббуси билан далаларда етиштирилган мўл-кўл ҳосилнинг ҳаммасини колхоз аъзоларининг кучи билан йиғиштириб олишга аҳд қилинган. Механизаторлар эса ялпи ҳосилнинг ярмидан кўпроғини пўлат этаклардан тўкишга сўз беришган.

Суратда: район Советининг депутати, моҳир механизатор Саломат Қурбонбоева. У ўзи меҳнат қилаётган мазкур хўжаликда қарийб 20 йилдан бери механик-ҳайдовчилик қилиб келмоқда.

Қ. Отаев фотоси (ЎзТАГ).

● 29 ОКТЯБРЬ КУНИ РЕСПУБЛИКАМИЗ ДАЛАЛАРИДАН 16267 ТОННА «ОҚ ОЛТИН» ТЕРИБ ОЛИНДИ. МАВСУМ БОШИДАН БЕРИ ТАЙЁРЛАНГАН ПАХТА 3543363 ТОННАДАН ОШИБ КЕТДИ.

● БИР КУНДА «ЗАНГОРИ КЕМА»ЛАР БУНКЕРИДАН 6914 ТОННА, МАВСУМ БОШИДАН БЕРИ ЭСА 1594940 ТОННА ДУРДОНА ТЎКИЛДИ.

ЮБИЛЕЙ ЙИЛИ ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 30 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Хоразм	0,61	78,60	0,77	38,15
Бухоро	0,85	76,63	0,86	62,92
Сурхондарё	0,04	73,52	0,02	81,98
Тошкент	0,07	69,35	—	60,92
ҚҚАССР	0,82	67,27	0,65	58,67
Жиззах	0,16	64,69	0,02	57,17
Сирдарё	0,10	63,01	—	68,04
Фарғона	0,09	62,45	—	29,48
Наманган	0,04	54,27	0,01	38,27
Қашқадарё	0,38	52,51	0,30	47,76
Андижон	0.02	49,69	—	19,33
Навоий	0,55	47,48	0,51	38,65
Самарқанд	0,26	44,99	0,14	39,20
Республика бўйича:	0,29	61,95	0,21	49,84
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Навоий	1,74	114,31	1,86	51,52
Сурхондарё	0,05	89,60	0,02	116,48
Қашқадарё	0,89	58,42	1,06	75,27
Наманган	—	58,24	—	—
Бухоро	0,66	30,11	0,83	13,36
Республика бўйича:	0,31	77,60	0,39	98,08

ҲУРМАТ ШОҲСУПАСИ

29 октябрь куни энг юқори кўрсаткичга эришганлар:

Қизилтепа районидаги Жданов номли колхоз. Хўжалик аъзолари бир кунда планнинг 1,2 процентига тенг пахта тайёрладилар.

Гурлан районидаги Киров номли колхознинг С. Ирмметов бошлиқ бригадаси коллективи қабул пунктларига йиллик планнинг 2,6 процентини миқдорида «оқ олтин» топширди.

Свердлов районидаги «Коммунист» колхозининг чевар теримчиси О. Саъдуллаева хирмонга 150 килограмм пахта тўкди.

• *Матбуот маркази учун интервью*

ТЕРИМДА «ИКИР-ЧИКИР» БЎЛМАЙДИ

Навоий области пахтакорлари пахта йиғим-терими боришини шу вақтгача ўзгартира олмадилар. Терим суръати ғоят паст. Эндиликда қолоқликни фақат об-ҳаво инжиқликлари билан оқлаб бўлмайди. Олдинги хатоларнинг оғир юки, кўпгина хўжалик раҳбарларининг иқтисодий тафаккурни жуда секин қайта қураётгани каби субъектив сабаблар объектив сабабларга қўшилиб кетди. Айни шулар олға томон ҳаракат қилишга тўсқинлик қилмоқда. ЎзТАГ мухбири С. РУХМАЛЕВ область касаба союзлари Совети раиси О. Х. ОБРЎЕВ билан шу ҳақда суҳбатлашди.

— Йиғим-теримни ташкил этишда икир-чикир ишлар йўқ. Меҳнаткаш инсон тўғрисида ғамхўрлик қилиш биринчи ўринга қўйилган жойларда ишлаб чиқариш кўрсаткичларининг ҳам юқори бўлиши амалда исботланган. Афсуски, кўп хўжаликларнинг раҳбарлари ҳамон инсон омилини унутиб, буйруқбозлик услуби билан иш олиб бормоқдалар.

Социалистик мусобақанинг роли ҳали ҳам камситилмоқда. Хўжалик раҳбарлари, касаба союз комитетлари меҳнат рақобатини ташкил этишда кўпроқ тадбиркорлик, ташаббускорлик кўрсатишлари, маънавий омиллардан кенг фойдаланишлари керак.

Бу йил йиғим-терим мавсуми якунларига мувофиқ биринчи марта 712 та пахтачилик бригадасининг ҳаммаси область экранида кўрсатилади. Бу экранни маҳаллий матбуотда эълон қилишни кўзда тутяпмиз. Ана ўшанда ким олдинда-ю, ким орқада қолаётганлигини ҳамма кўради. Бу эса кейинчалик одамларни сафарбар этишга, қолоқларни илғорлар тажрибасини ўрганиб, ишни ўнглаб олишга мажбур қилишга ишонамиз.

Ҳозирги вақтда касаба союз активлари олдига ҳам теримчилар ва механизаторларнинг меҳнати натижалари ҳар куни ҳисобга олиниши ва контрол қилинишига эришиш вазифаси қўйилган. Навбаҳор районидаги «Бухоро», Қизилтепа районидаги Жданов номли ва «Меҳнат-роҳат», Хатирчи районидаги «Ўзбекистон» ва Акмал Икромов номли колхозларда худди шундай ишламоқдалар.

Бошқа хўжаликларда эса одамлар кўпинча қўшнилардагина эмас, ҳатто ўз хўжаликларида ҳам иш қандай бораётганини билмайдилар.

Иқтисодий саводхонлик, аниқроғи, саводсизлик ҳақида ҳам гапириш керак. Ҳосил нималар эвазига етиштирилганини баъзан бригада бошлиқлари ҳам билмайдилар. Кўпчилик «ялпи» кўрсаткичларни кўзда тутади. Неча тонна пахта топшириш кераклигини билишади, холос. Бу ўринда касаба союзлари фаолияти учун катта иш майдони мавжуд. Қишлоқда умумий иқтисодий таълим билан жиддий шуғулланиш лозим.

Аммо буларнинг ҳаммаси келгусидаги ишлардир. Ҳозир эса ҳосилни сақлаб қолиш керак. Пахтакорлар меҳнати унумдорлигини ошириш учун ҳамма ишни қилиш лозим. Ҳозир ҳамма жойда теримчилар учун иссиқ овқат ташкил этилган, савдо ва медицина хизмати йўлга қўйилган. Маданий-оқартув ходимларининг катта отряди йиғим-терим мавсумига жалб этилди- кўчма концерт бригадалари, агитколлективлар ишлаб турибди. Ҳосил учун курашда инсон омили ўзини кўрсатишига ишонамиз.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Бухоро тўқимачилик комбинати 2-йигирув-тўқув фабрикасининг коллектив пудратни, ишлаб чиқаришни бошқаришнинг янги формаларини жорий этиш соҳасидаги иш тажрибаси юзасидан қарор қабул қилди. Қарорда таъкидланадики, Бухоро тўқимачилик комбинати 2-йигирув-тўқув фабрикасининг коллективи партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь, июнь Пленумларининг хўжалик механизмининг тубдан қайта қуриш тўғрисидаги қарорларини бажара бориб, Улуғ Октябрнинг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг қулоч ёздириб, хўжалик ҳисобини, коллектив пудратни, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг янги формаларини жорий қилиш соҳасида актив иш олиб бормоқда.

Чуқур иқтисодий таҳлил этиш, айрим участкаларда кетма-кет экспериментлар ўтказиш, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг энг мақбул формаларини қидириб топиш туфайли фабрикада хўжалик ҳисобида ишлайдиган ўнта пудратчи комплекс узлуксиз бригада тузилди. Бу бригадалар 1800 ишловчини, яъни коллективнинг 80 процентини бирлаштиради. Бригадалар составига иккала сменадаги ёрдамчи цех ва бўлимларнинг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари киритилди, бу эса цех-бригадаларни тузиш имконини берди. Тузилган бўлинмаларга цехларнинг очиқ овоз билан сайланган бошлиқ-бригадалари раҳбарлик қиладилар. Хўжалик ҳисобидаги комплекс узлуксиз цех-бригадалар коллективларининг кенгашлари уларни бошқарувчи олий орган ҳисобланади.

Меҳнатга ҳақ тўлаш системаси янги хўжалик механизмининг талабларига мувофиқ ҳолга келтирилди. Ходимлар ўртасида маош меҳнат иштироки коэффициентига қараб тақсимланади. Маҳсулот ишлаб чиқариш, унинг сифати, меҳнат унумдорлиги, моддий ва молиявий ресурсларни тежаш юзасидан белгиланган планларнинг бажарилиши ҳар бир ходимнинг пировард натижаларга эришишга қўшган ҳиссасини аниқлашда асосий кўрсаткичлар бўлади. Бундан ташқари оширилган хизмат зонасида ишлайдиган, қолоқларга кўмаклашадиган кишилар қўшимча равишда рағбатлантирилади. Меҳнат иштироки коэффициенти ҳар куни барча ходимларга маълум қилиб турилади.

Пировард натижалардан манфаатдорликни ошириш мақсадида фаррошлар бригадалари, ёритиш ва иссиқлик вентиляцияси цехлари бригадалари пудратга ўтказилади. Сифат лабораторияси, контрол-қабул участкаси пудратга ўтишга ҳозирлик кўрмоқда.

Ишлаб чиқаришни бошқаришда демократик принциплардан кенг фойдаланиш, ҳар бир ходимнинг ўз меҳнати пировард натижаларидан шахсий манфаатдорлигини таъминлаш туфайли коллективнинг меҳнат ғайратини ва ижтимоий активлигини анча оширишга, интизомни мустаҳкамлашга эришилди. Ўтган йилга нисбатан бу йил прогул қилиш икки баравар камайди. Ендош касбларни эгаллаш, малака ошириш ҳисобига ишчиларнинг профессионал даражаси ошди. Масалан, ҳозирги вақтда газлама қирқувчи тўқувчининг ўрнида мастер ёрдамчиси ремонтчи слесарь ўрнида ишлай олади, ишлаб чиқариш таълими инструкторлари, инженер-техник ходимлар заруратга қараб иш жойларига ўтишлари мумкин.

Цех-бригадалар тузилиб, уларнинг составига иккала смена ходимлари киритилганлиги машина-ускуналарнинг смена коэффициентини 1,99 га етказиш, уларнинг бекор туриб қолишини 2—3 процент камайтириш имконини берди. Тармоқ нормаларини ўзлаштирган ишчилар икки баравар кўпайди. Уларнинг ялпи салмоғи 82,6 процентга етди.

Кўрилаётган чора-тадбирлар ишлаб чиқариш самарадорлигини анча оширишга, план топшириқларини муваффақиятли равишда тўла ва ошириб бажаришга имконият яратмоқда. 1987 йилнинг 9 ойи ичида калава ип ишлаб чиқариш плани 103,4 процент, хом сурп ишлаб чиқариш плани 101,7 процент бажарилди. Меҳнат унумдорлиги ўтган йилга нисбатан 9,6 процент ортди. Фабрика коллективи биринчи марта рентабелли ишлай бошлади. Шу йилнинг тўққиз ойи якунларига кўра 520 минг сўм фойда олинди.

Товар маҳсулотининг ҳар бир сўми ҳисобига моддий ва молиявий ресурслар сарфи анча камайди. Тўққиз ой ичида 95 тонна пахта толаси, 230 тонна калава ип, 189 минг сўм иш ҳақи фонди тежаб қолинди. Сифат кескин кўтарилди. 1986 йилнинг тўққиз ойи якунларига кўра, 56,8 процент биринчи сорт маҳсулот ишлаб чиқарилган бўлса, шу йилнинг тўққиз ойи ичида бу кўрсаткич 81,1 процентга етди. Бу эса экспортни 40 процентга етказиш имконини берди.

Коллектив ишининг яхшиланиши ўртача ойлик иш ҳақига ижобий таъсир қилиб, у 6—8 процент, айрим цех бригадаларда эса 20—25 процент кўпайди.

Ишчиларнинг меҳнати ва дам олишини уюштириш масалаларини меҳнат интизомини мустаҳкамлашга оид тадбирлар комплекси билан биргаликда самарали ҳал этиш коллективнинг барқарорлигини оширишга кўмаклашмоқда. Кадрларнинг қўнимсизлиги аста-секин пасайиб бормоқда, умуман комбинатда бўлганидан кўра мазкур цех-бригадалардаги қўнимсизлик камлиги сезилиб турибди.

Шу билан бирга 2-йигирув-тўқув фабрикаси коллективида моддий ва молиявий ресурсларни тежаганлик учун ходимларни рағбатлантириш масалалари узил-кесил ҳал қилинмаганлигини қайд этиб ўтиш зарур. Ҳар бир ходимнинг меҳнат натижаларини шахсан ҳисобга олиш системасини такомиллаштириш лозим. Кўпгина ишлаб чиқариш цехлари ҳали ҳам зарур контрол-ўлчов асбоблари билан таъминланмаган. Меҳнаткашларнинг меҳнати ва дам олиши учун зарур шарт-шароитларни яратиш ҳисобига инсон омили имкониятлари тўла-тўкис ишга солингани йўқ.

Йигирув-тўқув фабрикасида ўтказилаётган иш ҳали Бухоро тўқимачилик комбинатининг бўлинмаларида тузукроқ оммалаштирилган эмас. Шу мақсадда кадрларнинг ўқуви уюштирилмаган, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг янги системаси афзалликлари суст тарғиб қилинмоқда. Орттирилган тажриба бош цехларга ёйилмаган. Шу сабабга кўра, умуман комбинатда пудратга ўтказилган ишчилар барча ишловчиларнинг 50 процентидан ошмайди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Бухоро тўқимачилик комбинати 2-йигирув-тўқув фабрикасининг коллектив пудратни, ишлаб чиқаришни бошқаришнинг янги формаларини жорий этиш соҳасидаги иш тажрибасини маъқуллади.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигига мазкур тажрибани умумлаштириш ҳамда уни тармоқнинг турдош корхоналарида кенг оммалаштиришни таъминлаш топширилди.

Ўзбекистон ССР Меҳнат давлат комитети бошқа манфаатдор ташкилотлар ва илмий муассасалар билан биргаликда саноатда, қурилишда, транспортда, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида меҳнатни ташкил этишни ва моддий рағбатлантиришни такомиллаштириш йўлларини қидиришни кучайтириши лозим коллектив пудрат муаммолари комплексида ишлаб чиқаришдаги материал, энергетика ва меҳнат сарфининг техникавий жиҳатдан асосланган нормативларини, шу материалларни тежашни рағбатлантиришнинг илмий системасини ишлаб чиқишга алоҳида эътибор бериши тавсия этилди.

Министрликлар ва идораларга, халқ депутатлари Советларига коллективлардаги иқтисодий иш масалаларига эътиборни кучайтириш, ишчиларнинг, инженер-техник ходимларнинг янги хўжалик механизми, коллектив пудрат муаммолари юзасидан ўқишини ҳамма жойда ташкил этиш, давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунининг қоидалари, партия билан ҳукуматнинг халқ хўжалиги тармоқларини тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш тўғрисидаги қарорлари асосида ўз фаолиятининг услуби ва методларини қайта қуриш юзасидан аниқ-равшан чора-тадбирларни кўриш топширилди.

Министрликлар ва идораларга, халқ депутатлари Советларига хўжалик юритишнинг янги шароитларига муваффақиятли равишда ўтаётган илғор коллективларнинг тажрибасини умумлаштириш ва оммалаштириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар кўриш, шу мақсадда оммавий ахборот ва пропаганда воситаларидан, меҳнаткашлар социалистик мусобақасининг имкониятларидан кенг миқёсда фойдаланиш тавсия этилди.

НАШР ЭТИЛДИ

КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашлар сиёсий ва иқтисодий ўқуви системасини қайта қуриш» ҳамда «Меҳнаткашлар сиёсий ва иқтисодий ўқуви системасини қайта қуришнинг Асосий йўналишлари» қарори алоҳида китобча қилиб нашр этилди.

(ТАСС).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг «АЛМАШЛАБ ЭКИШНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ВА ЎЗЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНИ РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРИДА ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети шуни қайд этадики, КПСС XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь Пленумининг республика қишлоқ хўжалигини янада чуқурроқ интенсивлаш учун барқарор шарт-шароитлар яратишга доир қарорларини рўёбга чиқариш, деҳқончилик маданиятини тубдан оширишни қатъий талаб қилмоқда, бу эса табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, ишлаб чиқаришни концентрациялаш ва ихтисослаштириш, қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг технология жараёнларини такомиллаштириш, меҳнатни ташкил этишнинг прогрессив формаларини жорий этиш билан боғлиқ бўлган масалаларнинг кенг доирасини қамраб олади. Бундай прогрессив формалар орасида илмий асосланган алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш негизида тупроқнинг унумдорлигини ошириш алоҳида ўрин тутади. Суғориладиган ерлар сифатини, уларнинг унумдорлигини ошириш, Ўзбекистон ССРнинг «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида»ги Қонунига қатъий риоя қилиш зарурлиги ҳозирги вақтда биринчи даражали муҳим иқтисодий вазифага айланди.

Яқин ўтмишда республикада деҳқончиликнинг илмий асосланган методларидан чекинишга йўл қўйилганлиги жуда оғир оқибатларга ва салбий ҳодисаларга олиб келди. Кўпгина колхозлар, совхозларда, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида ишларни ёлғондан яхши қилиб кўрсатиш, ҳосилдорликни сунъий равишда ошириш, пахта ва дон бўйича белгиланган планларнинг нима қилиб бўлса ҳамки, бажарилишига эришиш учун суғориладиган ерларнинг унумдорлиги сақланишига зарар келтирган ҳолда бу экинларни яширикча пландан ташқари экиш ва ем-хашак экинлари майдони бўйича ҳисоботларга қўшиб ёзиш ҳоллари кенг ёйилди. Кўпчилик районлар ва хўжаликларда алмашлаб экишни ўзлаштириш иши иккинчи ўринга суриб қўйилди, унга формал тус берилди, алмашлаб экиш талаб қилинган пировард натижага эришишни таъминламади. Бу ярамас практика ерларнинг ориқлаб кетишига, суғориладиган гектардан олинадиган ҳосилнинг камайишига олиб келди.

Партия, совет ва хўжалик органларининг кейинги йилларда сарфлаган куч-ғайрати туфайли алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштиришда баъзи силжишлар кўзга ташланди. Республикада 1987 йилда 1,4 миллион гектар майдонда 5,8 мингга яқин пахта-беда ва пахта-беда-маккажўхори алмашлаб экиши тўла-тўкис ўзлаштирилмоқда. Алмашлаб экиш умуман 77 процент ўзлаштирилгани ҳолда беда алмашлаб экиш 55 процентни ташкил этади. Ўзлаштирилаётган беда алмашлаб экиш майдони 1986 йилдагига нисбатан 240 минг гектар кўпайтирилди. Бу иш Самарқанд, Фарғона ва Наманган областларида самарали олиб борилмоқда. Косонсой, Чортоқ, Нарпай, Пахтачи, Олтиариқ, Бувайда, Қува, Ленинград ва Китоб районларининг хўжаликлари алмашлаб экишга тўла-тўкис ўтдилар. Косонсой районидаги Куйбишев номли, Нарпай районидаги «Ўзбекистон» ва Ленин номли, Пахтачи районидаги Калинин номли ва К. Маркс номли, Фрунзе районидаги К. Маркс номли колхозларда алмашлаб экишнинг иккинчи навбати амалга оширилмоқда. Бу хўжаликларда пахтадан йил сайин гектарига 40 центнердан барқарор мўл ҳосил олинмоқда, пахта тайёрлаш планлари муваффақиятли бажарилмоқда, мустаҳкам озуқа базаси, маҳсулдор чорвачилик мавжуд, суғориладиган ҳайдов ерларининг ҳар 100 гектарига 450 центнергача сут, 100 центнергача гўшт етиштирилмоқда.

Шу билан бирга бир қанча область ва районларда халқ депутатлари Советлари контролни бўшаштириб юборганликлари ҳамда қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари масъулиятсизлик қилаётганлиги, тупроқнинг унумдорлигини ошириш ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлашда алмашлаб экишнинг ролига етарли баҳо бермаётганлиги натижасида алмашлаб экишни ўзлаштириш топшириқлари мунтазам суратда бажарилмаётир. Бу иш Қорақалпоғистон АССР, Бухоро, Жиззах ва Сирдарё областларида қониқарсиз олиб борилмоқда. Уларда беда алмашлаб экишни ўзлаштириш 34—38 процентдан ошмайди. План интизомини қўпол суратда бузиш ва суғориладиган ерлардан фойдаланиш соҳасидаги ҳисоботларни бузиб кўрсатишга барҳам берилмаган. 1987 йилда ўтказилган контрол ўлчовлар натижасида 34,6 минг гектар ерга пландан ташқари пахта экилганлиги аниқланди, шулардан 10 минг гектари ҳисобдан яшириб қолинган. Урганч районидаги мана шундай майдонлар 24,4 процентни, Гурлан районида 16,5 процентни, Комсомолобод районида 7,7, Қамаши районида 6,7, Навбаҳор районида 5,8 процентни ташкил этган. Пайариқ районида 925 гектар, Иштихон районида 760, Пахтакор районида 535, Навоий районида 527 гектар пахта майдони ҳисобдан яшириб қолинган. Бундай фактлар бошқа районларда ҳам мавжуд.

Пахта-беда алмашлаб экишнинг самарадорлигини ошириш, пахта комплексига кирувчи барча экинларни парвариш қилиш агротехникасини яхшилаш соҳасидаги ишлар бўш олиб борилмоқда. Қашқадарё, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССР хўжаликларида бедадан бўшатиб олинган майдонлардан пахта экиш учун тўла-тўкис фойдаланилмаётир. Бедазорларни ўз вақтида парвариш қилмаслик ҳоллари жиддий ташвиш туғдирмоқдаки, бунинг натижасида ҳосилдорлик жуда паст бўлиб қолмоқда, тупроқнинг унумдорлигини ошириш учун ижобий самарага эришиш таъминланмаётир. Чунончи, 1986 йилда кўп йиллик ўтларнинг бир гектаридан Жиззах областида бор-йўғи 33 центнер, Қашқадарё областида 54 ва Қорақалпоғистон АССРда 70 центнер пичан ўриб олинди. Амударё районидаги Горький номли совхозда беданинг ҳосилдорлиги гектаридан 25 центнер, Тўрткўл районидаги Қурбонов номли совхозда 26, Меҳнатобод районидаги «Страна Советов» совхозида 24, Хатирчи районидаги СССР 60 йиллиги номли совхозда 35 центнердан ошмади.

Кўпгина хўжаликларда алмашлаб экишни ўзлаштириш иши ўғитлардан фойдаланиш системасини такомиллаштириш ва гўнг солиш билан боғлаб олиб борилмаётир.

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, унинг илмий-тадқиқот институтлари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини такомиллаштиришда колхоз ва совхозларга жуда бўш амалий ёрдам кўрсатмоқдалар, уларнинг иш услуби асосан тавсиялар тайёрлашдан иборат бўлиб қолмоқда. Илғор тажриба мактаби бўлиб хизмат қилиши керак бўлган таянч хўжаликларда алмашлаб экишни ўзлаштиришни жадаллаштиришга, қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг интенсив технологияларини, ерларни суғориш ва захини қочиришнинг прогрессив усулларини жорий этишга ва бошқа тадбирларни амалга оширишга етарли эътибор берилмаётир.

Республика Давлат агросаноат комитети ва маҳаллий Советлари ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устида давлат контролини амалга ошириш самарадорлиги паст бўлиб қолмоқда, бунинг натижасида ер балансига доир маълумотларнинг ҳақиқий аҳвол билан мос келмаслиги фактларига барҳам берилмаган, ерларни талон-торож қилиб юбориш, қурилиш объектларини алмашлаб экиш жорий этилган майдонларда жойлаштириш ва шу каби ҳоллар эътиборсиз қолдирилмоқда. Ерлардан хўжасизларча фойдаланганлик, хўжалик ичида ер тузилиши лойиҳаларидан ўзбошимчалик билан четга чиққанлик учун жавобгарликни назарда тутувчи қонунлар камдан-кам қўлланилмоқда.

Юқорида қайд этилган камчиликлар Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, халқ депутатлари Советлари ва уларнинг ижроия комитетлари, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Главсредазирсовхозстрой район қишлоқ хўжалик органларининг, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарларига нисбатан етарли даражада талабчанлик қилмаётганликлари, уларнинг жавобгарлиги масалаларини камдан кам қўяётганликлари ва ҳал қилаётганликлари, қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши устидан контролни бўш олиб бораётганликлари, Ўзбекистон ССРнинг «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида»ги Қонуни ҳеч сўзсиз бажарилишини таъминлашда, доимий комиссиялар, барча давлат ташкилотлари ва жамоатчиликнинг ролини оширмаётганликлари оқибатида келиб чиқмоқда.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг, республика халқ депутатлари Советларининг, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг Ўзбекистон ССРнинг «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида»ги Қонунини бажариш соҳасидаги иши ҳозирги талабларга тўла-тўкис жавоб бермаслиги кўрсатиб ўтилсин.

2. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати суғориладиган ерларни реконструкция қилиш ишларини жадаллаштириш, пахта етиштириш планларига аниқлик киритиш юзасидан республикага ёрдам бериш соҳасида кўрган конкрет чораларни, 1993 йилга қадар алмашлаб экишни ўзлаштиришни тугаллаш учун вужудга келган объектив шарт-шароитларга асосланиб, 1988 йилги экиш мавсумига қадар алмашлаб экишни суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тадбирлари билан боғлаган ҳолда мумкин қадар қисқа муддатларда тугаллаш юзасидан беш йилликнинг ҳар бир йили бўйича барча хўжаликларда, районлар ва областларда топшириқлар ишлаб чиқишни таъминласин, бу топшириқларнинг бажарилиши устидан қаттиқ контрол ўрнатсин.

3. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети:

1989 йилгача республиканинг барча хўжаликларини алмашлаб экиш бўйича зарур план-картография материаллари, лойиҳа ҳужжатлари билан таъминласин, алмашлаб экиш далаларини паспортлашни амалга оширсин ва ер-сув ресурслари ҳолати тўғрисидаги маълумотлар асосида ҳар бир суғориладиган участкадан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан биринчи навбатда кўриладиган чора-тадбирларни белгиласин;

Ерларни экин экишга сифатли тайёрлаш, бедазорларни ўз вақтида парвариш қилиш, суғориш, тиклашга алоҳида эътибор бериб, бунда фақат ана шу асосдагина юқори ҳосил олиш ва ерларнинг унумдорлигини ошириш мумкинлигини назарда тутсин;

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими билан биргаликда хўжаликлар ва айрим районларнинг тупроқ-мелиоратив шароитларини ҳисобга олган ҳолда алмашлаб экиш схемалари типларини аниқлаш ва иқтисодий жиҳатдан асослаш юзасидан, совуққа чидамли ва эрта баҳор фаслида юқори ҳосил берадиган оралиқ озуқа экинларининг янги навларини етиштириш ва жорий этиш, меҳнатни ташкил этишнинг янги прогрессив формаларини—бригада ва оила пудратини жорий этишни ҳисобга олган ҳолда қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг интенсив технологияларини ишлаб чиқиш юзасидан илмий-тадқиқот ишларини жадаллаштирсин;

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими билан биргаликда ерларни реконструкциялаш, уларни суғориш ва захини қочиришнинг илғор усулларини жорий этиш, алмашлаб экишни ўзлаштириш, қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг интенсив технологияларини жорий этиш ва бошқа тадбирлар бўйича таянч хўжаликларда ишларнинг тўла комплексини амалга оширишни жадаллаштирсин ва шу тариқа яқин 2—3 йил ичида бу хўжаликлар илғор тажриба мактабларига, колхоз ва совхозлар раҳбарлари ва мутахассисларининг малакасини ошириш марказларига айланишига эришсин;

Колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида алмашлаб экишнинг ўзлаштирилиши устидан авторлик назоратининг ва суғориладиган ерлардан фойдаланиш устидан давлат котнролининг таъсирчанлигини оширсин, қурилиш объектларини алмашлаб экиш далаларига ўзбошимчалик билан жойлаштириш фактларига қатъиян чек қўйсин;

Алмашлаб экишни ўзлаштириш билан боғлиқ бўлган барча масалаларнинг амалда ҳал қилинишини жадаллаштириш учун Қорақалпоғистон АССР Давлат агросаноат комитети, область агросаноат комитетлари, район агросаноат бирлашмалари раҳбарларининг масъулияти оширилсин ва уларга нисбатан талабчанлик кучайтирилсин.

4. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, республика халқ депутатлари Советлари алмашлаб экишни ўзлаштириш қандай бораётганлигини мунтазам контрол қилиб борсинлар, ушбу масала юзасидан мансабдор шахсларнинг ҳисоботларини тинглаб турсинлар, деҳқончилик маданиятини ошириш ишидаги барча камчиликлар юзасидан оператив чоралар кўрсинлар, йўл қўйилаётган тартибни бузиш ҳолларига кескин муносабат билдирсинлар, айбдорларни қаттиқ жавобгарликка тортсинлар.

5. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССРнинг «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида»ги Қонунини бузганлик учун жавобгарлик белгилаб қўйиш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига 3 ойлик муддат ичида таклифлар киритсин.

6. Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, Кинематография, Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетлари деҳқончилик маданиятини ошириш, пахта—беда алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш соҳасидаги фан ва илғор тажриба ютуқларини матбуот саҳифаларида, телевидение ва радио орқали кенг ёритсинлар, жамоатчиликнинг эътиборини суғориладиган ерлардан фойдаланишга хўжасизларча муносабатда бўлиш фактларига ҳамда алмашлаб экиш тўғрисидаги Қонун талабларини бузиш каби ҳолларга қаратсинлар.

7. Республика Министрлар Совети 1989 йил охирида ушбу қарор қандай бажарилаётгани ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Советига ахборот берсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Р. НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1987 йил 28 октябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1988 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ТЎҒРИСИДА, ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг 1988 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА ВА ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг 1986 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ҲАҚИДАГИ ДОКЛАДЛАР ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат Б. И. БУГРОВ нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ССР АҲОЛИГА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ МИНИСТРИ

Республика халқ хўжалигини ривожлантириш суръатларини анча ошириш 1988 йил планининг ўзига хос хусусиятидир. Тармоғимиз меҳнаткашлари ҳам бу ишга ўз ҳиссаларини қўшадилар.

Ўзбекистонда маиший хизмат кўрсатиш даражаси аҳоли талабларидан ҳали орқада қолмоқда, бундай хизмат ҳажмининг ўсиш суръатлари беш йиллик топшириқларидан ҳам орқада қолмоқда. Қорақалпоғистон АССР, Сирдарё, Навоий, Самарқанд областлари эса бу соҳада жуда орқада қолмоқдалар. Министрлигимизга қарашли 153 та корхона йил бошидан бери планларни бажармай келяпти. Аҳолининг анчагина қисми химиявий тозалаш, кийим ва пойабзал ремонти, фотография, буюмларни ижарага олиш, кийимни якка буюртма йўли билан тикиш сингари хизматлардан баҳраманд бўлмаяпти.

Бунинг боиси шундаки, корхоналаримиз раҳбарлари ўз ишларини ниҳоятда сустлик билан қайта қурмоқдалар, хўжалик юритишнинг янги шароитида ишни ташкил этиш тўғрисида ўйламаяптилар. Кўпчилик устахоналар, ателье ва қабул пунктлари икки кун дам олиб, бир сменада ишлаб келмоқдалар. Хизматнинг кўпгина турлари майда устахоналарда бажарилмоқда. Шаҳар ва қишлоқда кўрсатилаётган хизмат ҳажмлари ўртасида катта тафовут бор. Кўпинча иқтисодий жиҳатдан бақувват колхоз ва совхозлар ҳам ўз меҳнаткашларининг турмушига маиший хизматни сингдириш билан чинакамига шуғулланмаяптилар. Хизмат кўрсатишнинг илғор формаларидан бўлган носоз асбобларни созлари билан алмаштириш, уларни ижарага бериш, тузатилган асбобларни уйига элтиб бериш суст жорий этилмоқда.

Бунинг сабабларидан бири шундаки, маиший хизмат корхоналари техникавий жиҳатдан дуруст жиҳозланмаган. Тармоқда меҳнатни механизациялаш даражаси бор-йўғи 53 процентни ташкил этади. Метрологик ускуна, технологик транспорт етишмаяпти. Қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик, молиявий интизомни бузиш, талон-торож, ўғирлик, пўрахўрлик ҳоллари давом этмоқда.

Келгуси йили министрлик бўйича маиший хизмат ҳажми 8,2 процент ўсиши керак. Вазифа осон эмас, аммо бажарса бўлади. Бунинг учун янги корхоналарни ишга тушириш ва ишлаб турган корхоналарни реконструкциялашни жадаллаштириш керак. Қарши ва Тошкентда автомобилларга техника қарови станцияларини, Гулистонда мураккаб рўзғор техникасини ремонт қилиш корхонасини, Навоийда телеательени ишга тушириш мўлжалланмоқда.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги беш йилликнинг учинчи йилидаги ишга тайёргарлик кўрар экан, ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишга асосий эътибор бермоқда. Корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш қўшимча тарзда 7 миллион сўмликдан кўпроқ хизмат кўрсатиш имконини беради. Хизматнинг янги 232 турини жорий этиш планлаштирилган, натижада хизмат ҳажми 1,2 миллион сўм ортади. Радиоэлектрон аппаратларни, рўзғор машиналари ва асбоблар, мебелларни ремонт қилиш ва техника қаровидан ўтказиш, уй-жой қурилиши бўйича кўрсатиладиган хизматлар устун даражада ривожлантирилади. Рўзғор техникасини абонент билан ремонт қилиш ва уни алмаштириш, буюртмачи иштирокида тез хизмат кўрсатиш, оқшомлари, дам олиш кунлари ва байрам кунлари ишлаш актив жорий этилади. Диспетчерлик хизматларини алоқа каналлари ва янги техника воситалари билан таъминлаш ниятидамиз. Янги уйга кўчиб кирганларга хизмат кўрсатиш, йўлда ва тунги вақтларда автомобиль қарови, ўзига-ўзи хизмат қиладиган кир ювиш хоналари очишдек хизматлар кенг тус олади. Келгуси йили шундай хизматлардан 38 таси жорий этилади. Меҳнат коллективларидаги янги маросимлар ва расм-русмларга эътибор берамиз, ижарага беришни, шахсий ёрдамчи хўжаликда ишлашни, полизчилик ва боғдорчилик маҳсулотларини қайта ишлашни жадалроқ ривожлантирамиз. «Ўзинг яса», «Моҳир қўллар» принципи асосида ишлайдиган хизмат пунктлари тармоғи анча кенгайтирилади.

Бунга хизмат кўрсатиш корхоналари таъминотидаги нуқсонлар ҳалал бериши мумкин. Мазкур корхоналарнинг хом ашёга бўлган эҳтиёжини аниқлашда кўп чалкашликлар бор, ажратилган фондларни танлаб олиш устидан ўрнатилган назорат суст, моддий ресурслардан моҳирлик билан фойдаланилмаяпти. Республика Госснаби неча йиллардан бери бу проблемаларни ҳал этмаяпти. Қурилишбоп ёғоч-тахта фондлари товарлар билан атиги 62-68 процент, линолеум фондлари 56-78 процент атрофида товарлар билан таъминланмоқда, цемент, прокат ва бошқа материаллар тўғрисида ҳам шуни айтиш мумкин.

Ҳозир 1988 йилнинг 1 январидан бошлаб маиший хизматни тўла хўжалик ҳисобига ўтказиш тўғрисидаги таклиф кўриб чиқилмоқда. Шундай қилинганида, ишни ташкил этишнинг илғор формаларини кенгроқ жорий этиш, ишга пенсионерларни, касаначиларни, уй бекаларини жалб этиш, кооперативлар тармоғини кенгайтириш мумкин бўлур эди.

Қишлоқ аҳлига хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш биз учун биринчи даражали муаммо бўлиб турибди. Қишлоқ жойларда уй-жой, ҳовлидаги бошқа иморатларни жиҳозлаш, печкалар қуриш ва уларни ремонт қилиш, томорқа асбоб-анжомларини ижарага бериш ва ремонти бўйича хизматнинг моддий базасини бундан буён ҳам ривожлантириб бораверамиз. Хонадонларда, дала шийпонлари ва фермаларда буюртмалар қабул қилиш ва бажарилган буюртмаларни олиб келиб топшириш ишлари янада равнақ топади.

1988 йилнинг иқтисодий ва социал ривожланиш Давлат планини тасдиқлашни таклиф этаман.

Депутат П. ҚОСИМОВ нутқи

НАМАНГАН ОБЛАСТЬ ТЎРАҚЎРҒОН РАЙОНИДАГИ «ЎЗБЕКИСТОН» КОЛХОЗИ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ РАИСИ

Депутат ўртоқлар! Бугунги сессия тасдиқлайдиган республиканинг иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йилги Давлат планининг лойиҳаси муваффақиятли амалга оширилиши кўп жиҳатдан ҳар биримизнинг бу ишга қўшадиган шахсий ҳиссамизга, биз қанчалик янгича ишлашимизга, ташаббускорликни ривожлантиришимизга, етилган проблемаларни ҳал этишга ижодий ёндашувимизга боғлиқ.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги арафасида колхозимиз меҳнатчилари алоҳида ғайрат-шижоат билан меҳнат қилиб, давлатга пилла, дон, мева, узум, гўшт, жун сотиш йиллик планларини ошириб бажардилар. Пахта тайёрлаш плани бугунгача 75 процентдан кўпроқ бажарилди. Планни 7 ноябргача адо этиш учун қизғин кураш авж олиб кетди.

Интенсив технологияни кенг қўлланиш колхоз ишлаб чиқаришини муваффақиятли ривожлантиришнинг энг муҳим омилларидан бири бўлди. Жумладан, бизда ҳамма майдонларга чигитни уяларга аниқ миқдорда экиш, далаларнинг кўп қисмида эса пушталарга экиш жорий этилди. Ғўза механизмлар ёрдамида чеканка қилинади, органик ўғит ҳам машиналар ёрдамида солинади.

Маккажўхорини лавлагига қўшиб экиш ҳам яхши натижа бермоқда. Маккажўхори экилган майдонларнинг ҳар гектаридан 1000 центнер озуқабоп лавлаги олишга муваффақ бўлинмоқда.

Коллектив ва оила пудратига ўтиш ишчи кучидан, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланишга имкон беради. Ҳозир колхозимизда 21 та бригада ва 80 та оила коллектив пудрат методи асосида меҳнат қилмоқда, 37 киши эса шахсий пудрат асосида ишламоқда.

Колхозимизда юқори унум билан меҳнат қилиш учун барча шароит бор. Социал вазифалар муваффақиятли ҳал қилинмоқда.

Сўнгги йилларда хўжалигимизда 640 ўқувчига мўлжалланган мактаб, 60 ўринли касалхона, машина-трактор парки, бир қанча маданий-маиший объектлар фойдаланишга топширилди, қишлоқлар газлаштирилди.

Бироқ биз қишлоқ аҳолисининг ҳаммасини иш билан, уй-жой ва коммунал-маиший хизмат билан тўла таъминлаш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак. Колхозимиз қишлоғида 19 минг киши яшайди, ҳар йили юзга яқин янги оила пайдо бўлмоқда. Аммо кўпайиб бораётган аҳолини, айниқса хотин-қизларни иш билан таъминлаш муаммо бўлиб қолмоқда.

Қишлоғимиз район марказидан узоқда жойлашган, шу сабабли бу ерда енгил саноат корхонаси ёки унинг филиалини қуриш жуда зарур. Қишлоқ аҳолиси илтимос билан жуда кўп хат ёзаётганлиги ҳам шундан далолат бермоқда. Аҳолининг ишлаб чиқариш фаоллияти билан банд бўлиш даражасини ошириш фақат бизнинг қишлоғимиз учун эмас, балки бутун районимиз ва ҳатто область учун муаммо бўлиб турибди.

Агросаноат комплекси вакилларининг Москвада бўлиб ўтган кенгашида ҳар бир корхонанинг ишига пировард натижага қараб баҳо берилсин, деган фикр айтилди. Бизнинг районимизда Ленин номли совхоз-завод бор. У узум шарбатини ажратиб олиб, ўз маҳсулотини катта цистерналарда консерва заводларига идишларга қуйиш ва сотиш учун жўнатади. Узум шарбатини шу ернинг ўзида идишларга қуйиш ва давлат савдоси орқали бу маҳсулотни сотишни йўлга қўйишда совхозга ёрдам бериш зарур.

Пахтачиликда ҳосилдорликни ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш учун тегишли ишларни бажаришимиз лозим. Пахтанинг сорти пасайиб кетмоқда. Деҳқонларимиз олимлардан ғўзанинг эртапишар ва саноат эҳтиёжини қондирадиган юқори сифатли янги навларни кутмоқдалар.

Сизларни ишонтириб шуни айтаманки, областимиз меҳнаткашлари КПСС XXVII съезди қарорларини амалга ошириш учун куч ва ғайратларини аямайдилар, 1988 йил планини ва умуман, беш йиллик планни бажаришга муносиб ҳисса қўшадилар.

Депутат А. Х. ТОШКАНБОЕВ нутқи

БУХОРО ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Депутат ўртоқлар!

Партиянинг қайта қуриш йўлини Бухоро область меҳнаткашлари бутунлай қўллаб-қувватламоқдалар. Областда уюшқоқлик, тартиб ва интизом яхши бўлиб қолди, ошкоралик, демократизм, ҳаққонийлик, қилинган ишларга танқидий баҳо бериш принциплари қарор топмоқда. Беш йиллик вазифаларини ҳал этишда меҳнаткашлар активлиги ортди.

Лекин буларнинг ҳаммаси— катта бунёдкорлик ишларининг бошланишидир. Областда қолоқ корхоналар сони суст камаймоқда. Халқ истеъмоли моллари хиллари ва сифати аҳолининг талаб-эҳтиёжларига мос келмайди. Маҳсулот етказиб бериш юзасидан зиммага олинган мажбуриятлар ёмон бажарилмоқда. Капитал қурилишдаги ишларнинг аҳволи, айниқса ташвишлантиради. Агросаноат комплексининг ишида ҳам катта камчиликлар бор.

Область партия, совет ва хўжалик органларининг куч-ғайратлари ана шу камчиликларни бартараф этишга қаратилган. Етилган проблемаларни ҳал этиш учун, қайта қуриш учун, халқ хўжалигини бошқаришнинг принципиал бошқа формаларига ўтишни реал таъминлаш учун маҳаллий Советлар масъулиятини ошириш бу ишдаги асосий йўналишдир.

Бугун сессияда тасдиқланган иқтисодий ва социал ривожланиш 1988 йилги плани қонунга айланади. Биз ўз сессияларимизда ҳам бундай планларни тасдиқлаймиз. Аммо айрим министрликлар ва идоралар бу планларга маҳаллий Советларнинг рухсатисиз тузатишлар киритадилар.

Масалан, капитал қурилишда шу йилнинг 9 ойи ичида Қурилиш министрлиги ва Ғалла маҳсулотлари министрлиги, «Союзўзбекгазпром» бирлашмаси ва баъзи бошқалар планларни икки марта ўзгартиришди. Умуман, область бўйича асосий фондларни ишга тушириш плани 6 марта, уй-жойларни ишга тушириш плани - 4 марта ўзгарди. Одатда пландаги бундай ўзгаришлар ой охирида ўтказилади. Бу ишда барқарорликка путур етказади, меҳнат коллективларида асабий ҳолатни вужудга келтиради.

1988 йилда давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССРнинг янги Қонуни кучга киради. Давлат корхоналари, бирлашмалари хўжалик юритишнинг янги шароитларида ишлайди, ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтади. Биз шу ишга тайёрланаётиб, корхоналаримизнинг рағбатлантириш фондларини тузиш борасидаги имкониятларини таҳлил этиб чиқдик.

Бу ишлар ишлаб чиқариш ҳажми оз бўлган корхоналарда, айниқса нохуш ўтади. Масалан, саноатда 70 корхонадан 52 тасининг йиллик ишлаб чиқариш ҳажми 10 миллион сўмгача боради. Бундай корхоналарда ишлаб чиқаришни ҳамда социал, маданий ва маиший соҳаларни ривожлантириш фондларига ажратмалар мавжуд норматившарда жуда оз дир.

Мисол учун Бухоро пахта заводининг социал, маданий ва маиший ишларга сарфлайдиган йиллик фонди 115 минг сўм атрофидадир. Бу пулга бир йилда атиги 8—9 тагина квартира қуриш мумкин бўлади. Ҳолбуки, бу ерда уй-жой шароитларини яхшилаб олиш учун 90 тадан кўп оила навбатда турибди. Шундай шароитларда корхоналар меҳнаткашларининг социал-маиший шароитларини яхшилаш, корхоналарни реконструкция қилиш ва техникавий қайта жиҳозлаш масалаларини қандай қилиб ҳал эта олади? Бизнингча, ишлаб чиқариш ҳажми оз бўлган корхоналар учун фойдадан ажратма нормативларини қайта кўриб чиқмай, халқ хўжалиги тармоқларини ривожлантириш ва социал программани амалга оширишни жадаллаштиришда мувозанатга эришиб бўлмайди.

Областда ичимлик сув проблемасини ҳал этиш чўзилиб кетганлиги ҳам жиддий ташвиш уйғотди.

Вужудга келган аҳволдан чиқиш йўли битта — «Дамхўжа — Бухоро» қувур ариғини қуриш керак.

Бу проблемани ҳал этиш борасида амалий ишлар қилинаётгани йўқ, қувур ариқ ётқизилиши 1988 йил планига киритилмаган.

Область меҳнаткашлари муҳим халқ хўжалик вазифаларини бажариш борасидаги масъулиятларини тушунадилар ва беш йилликнинг учинчи йилига мўлжалланган ҳамма ишларни амалга ошириш учун маҳкам бел боғлаганлар!

Депутат Д. О. МЕЛИБОЕВА нутқи

ГУЛИСТОН РАЙОН БОЛАЛАР КАСАЛХОНАСИНИНГ ВРАЧИ

Депутат ўртоқлар! Бугун Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессиясида республиканинг социал-иқтисодий ривожлантиришнинг 1988 йилги плани ва бюджети лойиҳаларини муҳокама қилар эканмиз, мўлжалланган марраларга эришиш ҳар биримизнинг топширилган ишга бўлган муносабатимизга, бутун ижтимоий ҳаётни, шу жумладан, халқ хўжалигининг соғлиқни сақлаш каби муҳим тармоғини қайта қуриш муваффақиятига ҳал қилувчи даражада боғлиқ эканлигини яхши биламиз.

Областда шу беш йилликнинг икки йили мобайнида бир қанча муҳим соғлиқни сақлаш объектлари ишга туширилди. 240 ўринли область касалхонасининг янги биноси фойдаланишга топширилди. 175 ўринли болалар касалхонаси, кунига 1100 кишини қабул қиладиган область стоматология поликлиникаси, 380 кишини қабул қиладиган шаҳар поликлиникаси ишга туширилди. Бутун аҳолини ялпи диспансеризациядан ўтказиш учун электрон-ҳисоблаш машинасидан фойдаланиладиган юксак самарали «Космос» системаси практикага жорий этилди.

Лекин очиқ айтишим керакки, соғлиқни сақлаш ишида оғир аҳвол вужудга келди. Бу, аввало, турғунлик ҳоллари секин бартараф этиб борилаётганлиги билан боғлиқдир. Бугунги кунда ҳолати замон талабларига тўла йўсинда мос келадиган даволаш-профилактика муассасалари оз. Миқдорий кўрсаткичлар ортидан қувиб, профилактика ишлари бўшаштириб юборилди, кўпгина амбулатория-поликлиника муассасаларининг фаолияти бўшашиб кетди.

(Давоми учинчи бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Биз, мирзачўлликларни жиддий ҳаяжонга солаётган бошқа хил масалалар ҳам бор. Чўлни ўзлаштириб бордик-ку, лекин медицина объектларини қуриш ишлари кўпинча сояда қолиб кетди. Натижада ҳозир кўпгина хотин-қизлар консультациялари мослаштирилган биноларда жойлашган, фельдшерлик, акушерлик пунктларининг кўпи эса авария ҳолатида турибди ва телефонлаштирилмаган.

Бу ишларда кўп жиҳатдан биз, депутатлар ҳам айбдормиз. Лекин республика соғлиқни сақлаш министрлигининг раҳбарларидан ҳам талаб қилиш тўғри бўлур эди: нима учун бинокорлик материаллари фондлари билан таъминлаш атиги 15 процентни ташкил этади? Киши ўзининг бевосита вазифаларига шу тахлитда қарайдиган бўлса, соғлиқни сақлаш ишларини қайта қуриб бўлармиди? Бизнингча, ҳамма областларда соғлиқни сақлаш бўлимлари ҳузурида ремонт-қурилиш бошқармаларини тузиб, уларни моддий ресурслар билан мустаҳкамлаш пайти етган.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш хизматидаги ишлар ҳам дуруст эмас.

Болалар овқати ҳам катта бир муаммо бўлиб қолмоқда. Саноатимиз магазинлар орқали сотиш учун қуруқ сут аралашмаларини камроқ чиқарадиган бўлиб қолди.

Даволаш муассасаларини озиқ-овқат билан таъминлаш ишларини ҳам жиддий яхшилаш талаб этилади. Ўтган 9 ой ичида соғлиқни сақлаш муассасаларига берилган озиқ-овқатда: балиқлар 32 процентни, творог 54 процентни, сабзавот ва картошка 66 ва 67,7 процентни ташкил қилди.

Бу ишда Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати сифатида менинг ҳам айбим бор, албатта. Ҳозир жойлардаги Совет органлари билан биргаликда вужудга келган аҳволни тузатиш чораларини кўряпмиз.

Кейинги вақтларда республикада атроф-муҳитни муҳофаза қилиш борасида жиддий чоралар кўрилмоқда. Бунга яққол мисол шуки, ғўза баргини дефолиация қилишда заҳарли ўткир бутифосдан батамом воз кечилди.

Лекин гепатит сингари юқумли касалликнинг янги, ҳали ўрганилмаган шакли пайдо бўлди. Мирзачўлда янги ўзлаштирилаётган зона районларида касалланиш ҳолати кўп бўлмоқда. Бу нарса кўп жиҳатдан ичимлик сувнинг тақчиллигига боғлиқдир. Область партия органлари, область ижроия комитети, депутатлар республика органларига неча бор мурожаат этган бўлишса-да, ҳанузгача ҳеч бир чора кўрилмаётир. Сирдарё областидан Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари бу масала республикани социал-иқтисодий ривожлантиришнинг 1988 йилги планида, албатта, акс этади, деган умиддадирлар.

Сўзга чиққан депутатларнинг муҳокама этилаётган лойиҳаларни маъқулаш тўғрисидаги таклифларига мен ҳам қўшиламан.

Депутат Ю. С. ВАСИЛЬЕВ нутқи

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Депутат ўртоқлар! Сессиямиз Улуғ Октябрнинг яқинлашиб келаётган санаси кунларида ўтмоқда. Бу нарса сессияда муҳокама этилаётган халқ турмушини яхшилаш, халқ фаровонлиги даражасини ошириш масалаларига алоҳида аҳамият бахш этади.

Олий Совет сессиясига тақдим этилган ҳужжатлар, бизнингча, партиянинг қайта қуриш йўлига, хўжалигимизни жадал ривожлантириш изига солиш йўлига тўла йўсинда мувофиқ келади.

Самарқанд области бўйича ҳам 1988 йилги план лойиҳаси ишлаб чиқилди. Бу план корхоналарнинг министрликлар билан келишиб олинган ва беш йиллик топшириқлари билан боғланган таклифлари асосида тузилди.

Ҳозир область, шаҳар, районни бошқариш схемалари ишлаб чиқилмоқда. Тармоқларни бошқариш, маъмурий бошқарув аппаратини ихчамлаштириш структуралари қайта кўриб чиқилмоқда.

Олдинда қийин ва қизғин ишлар турибди. Аммо йилдан-йилга йиғилиб, республика даражасида ҳал этишни тақозо қилаётган масалалар ҳам бор.

Мисол учун капитал қурилишни олайлик. Планлаштириш, пул билан таъминлаш, лойиҳа-смета ҳужжатлари тузиш, моддий техника таъминоти соҳасида кўп чалкашликлар ва чигалликлар бор эди. Бугунги кунда аҳвол тузаляпти-ку, лекин бир қанча проблемалар ҳамон ҳал бўлмай келмоқда.

Ҳозирги вақтда 1988 йилги пландаги объектларнинг 80 процентига машина-ускуналар етказиб бериш графиклари йўқ, ҳозирга қадар биронта ҳам ташкилот 1 квартал планига материал ва конструкциялар етказиб бериш учун нарядлар олгани йўқ.

Қурилиш индустрияси базасини ривожлантириш туб ўзгаришларни талаб қилади. Йиллаб бу масалага аҳамият бермай келишди. Аҳвол ҳозирда ҳам ўзгармаган. 1988 йил учун биронта ҳам Қурилиш министрлиги шу базаларни ривожлантиришга капитал маблағ ажратгани йўқ.

Бошқа соҳаларда ҳам ҳал этилмаган масалалар бор.

Масалан, маҳаллий саноатнинг «Н» индексли халқ истеъмоли молларини ўзлаштиришини олайлик. Мавжуд практика янги маҳсулотлар фақат Ўзбекистон ССР маҳаллий саноатининг Тошкентдаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасидагина тасдиқдан ўтишини кўзда тутади. Бунга эса олти ойгача вақт кетадики, хўжалик юритишнинг янгича шароитларида бу нарса ишга тўғаноқ бўлади. Шу ҳуқуқларни маҳаллий органларга бериш мақбул бўлур эди. Яъни область ижроия комитети ҳузурида тузиладиган кенгаш стандартлаш ва метрология маркази ва бошқа манфаатдор томонлар иштирокида маҳсулотларнинг эталон-намуналарини, улгуржи нархларини тасдиқлаган бўлур эди.

Зоналар бўйича пахтанинг харид нархларига табақалашган тарзда ёндашув ҳам қайта кўриб чиқишни тақозо этади. 1983 йилда областдаги қарийб ҳамма хўжаликлар (уларнинг сони 92 тага боради) кўп ҳақ бериладиган нарх зонасидан асоссиз равишда камроқ ҳақ бериладиган нарх зонасига ўтказилди. Ҳозир эса областдаги атиги 3 тагина пахтакор хўжалик биринчи зонага ўтказилди. Бунинг оқибатида кейинги икки йил ичида қишлоқ меҳнаткашларининг даромадлари қарийб 25 миллион сўм камайиб кетди. Бу нарса иш натижаларига ва қишлоқда социал масалаларни ҳал этишга салбий таъсир кўрсатди.

Область аҳолининг гўшт маҳсулотлари билан таъминлашда ҳам жиддий қийинчиликларга дуч келмоқда. Бозор фондидан йилига аҳоли жон бошига тўғри келадиган гўшт маҳсулотлари республика бўйича ўртача кўрсаткичдан анча оздир, аммо ҳар йили область ресурсларидан республика фондига 3 минг тоннага яқин гўшт бериб келинмоқда. Ҳолбуки, биз гўшт маҳсулотларининг қўшимча лимитисиз ҳар йили кўпдан-кўп сайёҳлар ва экскурсиячиларни қабул қилиб турибмиз. Республика Госпланига бу масалани қайта кўриб чиқишни топширишни сўраймиз.

Самарқанд областининг меҳнаткашлари партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь ва июнь Пленумларининг қарорларини амалга ошира бориб, иш услуби ва методларини қайта қурмоқдалар. Принципиаллик, ўзаро талабчанлик муҳити қарор топмоқда. Меҳнат коллективларида маънавий, психологик иқлим ўзгармоқда ва бу нарса иш натижаларида ижобий аксини топмоқда.

Бизда қўйилган вазифаларни ҳал этиш учун ҳамма имкониятлар ва шароитлар бор. Республиканинг муҳокама этилаётган 1988 йилги план ва бюджетининг лойиҳалари партиянинг халқ хўжалиги барча тармоқларини жадал ривожлантириш борасидаги қарорлари бажарилишини таъминлайди.

Муҳокамалар ва киритилган тўлдиришларни ҳисобга олиб, шу ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида таклиф киритаман.

Депутат И. А. АЗАМАТОВ нутқи

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ 2-АВТОБУС ПАРКИ ҲАЙДОВЧИСИ

Бизга тақдим этилган план лойиҳаларидан кўриниб турибдики, келгуси йилда шаҳар пассажир автотранспорти самарадорлигини янада ошириш кўзда тутилмоқда. Бу тўғри бўлади.

Автопаркимиздаги барча маршрутлар бригада методида ишламоқда. Тўрт илғор бригада, шу жумладан, менинг бригадам ҳам қолоқ маршрутларга ўтди ва уларни илғорлар сафига олиб чиқди.

Аммо транспорт ишини яхшилаш учун истакнинг ўзигина кифоя эмас. Шундай қийинчиликлар борки, баъзан улар барча ташкилотчилик ва тарбиявий ишни чиппакка чиқаради. Илгари бўлганидек, ҳозир ҳам ёнилғи-мойлаш материаллари билан таъминлаш катта масала бўлиб кўндаланг турибди.

Бир қарашда ҳамма нарса жуда жўн кўринади: шаҳар ижроия комитети тасдиқлаган автобусларнинг маршрутларда ишлаш плани бор, йўловчилар машина кутиб туришибди. Аммо ана шу планни бажариш учун ҳар куни 170 тонна бензин керак, тўртинчи квартал фонди эса 153 тонна қилиб тузилибди. Дизель ёнилғиси ҳақида ҳам худди шу гапни айтиш мумкин. Йил охиригача бизга қўшимча равишда 1550 тонна бензин, 550 тонна дизель ёнилғиси керак. СССР Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг инструкциясига кўра, бензин 6 кун, дизель ёнилғиси эса 10 кун тиндириб қўйилиши керак. Аслида эса булар ҳатто бир кун ҳам тиндириб қўйилмайди, келган ёнилғини пешма-пеш олаверамиз. Оқибатда қиммат турадиган, чет элдан келтирилган ёнилғи аппаратлари ишдан чиқади, ҳаво кўпроқ ифлосланади.

Двигатель учун мой етказиб беришда ҳам аҳвол ниҳоятда оғир. Биз нормада белгилаб қўйилганининг ҳатто ярмини ҳам олаётганимиз йўқ. Бу эса моторларнинг едирилишига олиб келмоқда. «Икарус» автобусининг мотори эса ҳозир 23 минг сўм туради. Шу ҳам тежаш бўлдими? Бир сўм тежайман деб неча ўн минг сўмни совурмоқдамиз.

Биз Госплан, Автомобиль транспорти министрлиги, Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетидан шошилинч тарзда шу масалани ҳал этишни ўтиниб сўраймиз.

Парк хўжалигининг равнақига оид жиддий проблемалар бор. Уларнинг саҳни нормадагидан анча кам. 9 автопаркдан фақат 5 таси типовой лойиҳа билан қурилган. Уларнинг қуввати аллақачондан буён иш ҳажмига мос эмас. Шаҳар кенгайиб бораётган бўлса ҳам, автопарклар қурилаётгани йўқ.

Министр ўртоқ Азимбеков қурилиш муддатларининг узоққа чўзилишини инобатга олиб, бундан бир йил муқаддам 145-юк автокорхонасининг территориясини янги автобус паркига бериш тўғрисида тўғри қарор чиқарган эди. Лекин сўздан кейин иш бўлмай қолди. Узоқ муддатли кредит эвазига автопаркимизда ремонт зонаси қурилишига катта қийинчиликлар билан эришдик, автопаркимиз эса 1955 йилда қурилган.

«Узавтострой» бу йил 240 минг сўм ўзлаштириши керак, аммо материал йўқлиги сабабли ҳали ишга киришгани йўқ. Автобус ҳайдовчиларининг маиший шароитларини яхшилашга эътибор берилмаяпти. Сўнгги бекатларда қўл ювадиган жойлар ҳам йўқ.

Бу проблемалар хусусида биз министрликда ва Тошкент шаҳар ижроия комитетида неча-неча бор гапирдик, лекин буларни ҳеч ким ҳал қилмаяпти.

1 апрелдан бошлаб кассасиз кира ҳақи тўлаш жорий этилиши муносабати билан ва қатновга чиқадиган машиналарни кўпайтириш учун Госплан ва республика Автомобиль транспорти министрлиги «Главташпассавтотранс»га қўшимча иш ҳақи фонди ажратган эдилар. Аммо план харажатлари ва таннарх қайтадан кўриб чиқилмади ва кўпайтирилди, оқибатда, гарчи автопарклар планни бажараётган ва даромадлар кўпаяётган бўлса ҳам, бу корхоналарда пландан ташқари зарар пайдо бўлди, иқтисодий рағбатлантириш фондлари камайди. Мен маршрут бригадири сифатида, шунингдек, менинг ҳамкасбларим бригадирлар кенгашида маъмурият олдига автобусларнинг техник қарови учун қўшимча маблағ ажратилиши тўғрисида масала қўйдик. Аммо ана шу сунъий зарар туфайли рад жавоби олдик. «Икарус» автобусларининг нархи ошганлиги учун зарар яна кўпайди. Нархлар-ку ошди, аммо амортизация харажатлари ва ўз оборот маблағлари нормативлари 1980 йилдан бери қайта кўриб чиқилмаяпти. Бунинг оқибатида таннарх яна ортиб кетди, бензин, эҳтиёт қисмлар сотиб олиш, маош тўлаш учун маблағ йўқ, мукофот ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Автотранспортчилар коллективи номидан Молия министрлиги ва Госпланга мурожаат қилиб, бу камчиликлар ҳисобга олинишини ва 1988 йил планларида уларнинг такрорланмаслигини сўрайман.

Сўзимнинг охирида министримиз ўртоқ Азимбековдан сўрамоқчиман: биз авиаторлар, темирйўлчилар ва Минск, Киев ва бошқа шаҳарлардаги ҳамкасбларимиз сингари формани қачон киямиз?

Депутат Ҳ. Э. БЕРДИЕВ нутқи

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Экономикамизни интенсивлаш асосидагина унда рўй берган салбий ҳодисаларни бартараф этиш мумкин. Бугун муҳокама қилинаётган 1988 йил Давлат плани хўжалик механизмини қайта қуриш талабларига жавоб беради. Жумладан, Сурхондарё областининг халқ хўжалиги жадал суръатлар билан ривожланади.

1988 йилдан бошлаб область агросаноат комплекси, бир қатор корхоналар ва бошқармалар тўла хўжалик ҳисобига ўтади. Бу уларга меҳнат коллективлари фаолиятининг пировард натижалари билан фаровонликни юксалтириш имкониятларини мустаҳкамроқ боғлаш имконини беради, социал соҳани ривожлантиришга хизмат қилади. Ана шу принцип асосида ҳозир бизда иккита хўжалик: Ленин номли совхоз ва Қумқўрғон районидаги «Москва» колхози ишлаб турибди. Аммо мавжуд инструкциялар, хусусан банк операциялари бўйича инструкциялар, моддий ресурсларнинг чегараланиши ишга жуда халақит беряпти. Бу хўжаликлар чакана савдодан ёки қишлоқ хўжалиги таъминоти фондидан ҳатто самовар ёки электр қайнатгич ҳам сотиб ололмаяптилар. Моддий базани вужудга келтириш, турар жой ва бошқа социал проблемаларни ҳал этиш юзасидан кенг кўламли ҳаракатлар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Агар агросаноат ўз-ўзини пул билан қоплашга ўтказилса, капитал маблағлар ва таъминот структураси ўзгармас экан, унда ҳеч қанақа самара бўлмайди. Биз республика ҳукуматидан тўғридан-тўғри Госснабга, Нефть маҳсулотлари таъминоти давлат комитетига, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетига мурожаат этиб экспериментни таъминлашни, эркин улгуржи савдога рухсат беришни сўраймиз.

План лойиҳасини бутунлай маъқуллар эканмиз, биз областимизда жадаллаштириш омилларининг ҳаммаси ҳам ҳали ҳаракатга келтирилмаганлигини тан оламиз. Ҳали кўп номутаносибликлар сақланиб қолмоқда, улардан бири — социал соҳанинг жиддий орқада қолишидир. Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва истеъмол қилиш, уй-жойлар ва соғлиқни сақлаш, маориф муассасалари билан таъминланиш бўйича областимиз мана бир неча йиллардан бери республикада охирги ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда. Бу ҳол яна неча йилгача давом этиши планлар ишлаб чиқилаётган пайтда ҳисобга олинмаяпти.

Бу йил, кейинги ўн йилликлар ичида биринчи марта, барча меҳнат коллективларида область социал-маданий тараққиёти программаси ишлаб чиқилди ва область Советин сессиясида тасдиқланди. Шундай қилиб, аҳоли маблағлари ҳисобига кўплаб уй-жойлар қуриш режалаштирилди. Одамларда пул бор, лекин цемент, ёғоч-тахта, шифер, бошқа қурилиш материаллари йўқ. Бу ҳақда кўп йиллардан бери сессияларда гапирилмоқда. Бироқ план лойиҳасида ҳам асосий қурилиш материалларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш унчалик кўзда тутилмаган. Ахир, 2000 йилгача уй-жой проблемасини ҳал этиш учун фақатгина бизнинг областимиз аҳолиси учун қурилиш материаллари реализация қилишни уч баравар ошириш керак! Пудратчи қурилиш ташкилотларига ресурслар етказиб беришни ҳам кўпайтириш лозим.

Областда бир қанча министрликлар ва идоралар ҳам буюртмачи, ҳам пудратчи сифатида қурилиш ишларини олиб бормоқдалар. Ҳар бир объект бўйича Тошкентда қатъий қарор қабул қилинади. Маҳаллий Советларнинг фикрини ҳеч ким сўрамайди ҳам. Бизнинг таклифимиз шундай: қурилиш ишлари ҳажмини, материал ресурсларни область ижроия комитети ихтиёрига бериш керак, Ижроия комитет эса уларни тақсимлайди ҳамда қурилиш ишларининг барбод бўлиши учун жавоб беришга тайёрдир.

Ёки яна бир мисол: пландан ташқари ишлаб чиқарилган маҳсулотни қайта тақсимлаш масаласи борки, амалда пландан ташқари ишлаб чиқарилган кўмир, тахта, кунжара, шулҳа, мойнинг ортиқча бирор тоннаси ёки куб метри область эҳтиёжига берилишига йўл қўйилмайди. Бу нарса қоида бўйича мумкинга ўхшайди, аслида эса бундай бўлмаётир. Бунинг учун министрликлар, давлат План комитети, ҳатто республика Министрлар Советининг розилигини олиш керак. Мана сизга қўштирноқ ичидаги «мустақиллик».

Бизда қишлоқларда кўпгина эски пахса деворли уйлар, асфальт қилинмаган кўчалар бор, водопровод ва газ келтирилмаган. Ҳолбуки, областимиз бўйлаб қудратли газопровод ўтган. Биз қишлоқ социал соҳасини ривожлантиришга капитал маблағ ажратишни сўраб, бир неча бор республика Давлат агросаноат комитетига мурожаат қилдик. Ўйлаймизки, Давлат агросаноат комитети бизга эътибор бериб қолар. Бизга йилига 75—80 миллион сўм пул керак бўлади. Беш йиллик план бўйича эса 61—66 миллион сўм ажратиш кўзда тутилган. Давлат агросаноат комитети эса қурилиш-монтаж ишларига ўтган йилдагидан 8 миллион сўм кам — 36,8 миллион сўм пул беришни режалаштирган.

Проблемаларимизни ҳал этиш Олий Советга, Министрлар Советига, Давлат агросаноат комитетига, Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш министрлигига, «Союзузбекгазпром»га ва республиканинг бошқа органлари, министрликлари ҳамда идораларига боғлиқдир.

Сессияда қилинадиган докладларни, ижроия комитетлари мажлисларининг мавзуларини меҳнат коллективларида муҳокама қилиш учун газеталарда олдиндан нашр этиш ижобий таъсир кўрсатмоқда. Ўтказилган аттестациялар совет ходимларининг ишчанлик ва сиёсий фазилатларини юксалтиришга ёрдам берди. Аммо шундай бўлса-да, ҳали депутатлар, доимий комиссиялар ва депутатлар группалари фаоллигини ошириш учун кўп иш қилиш керак. Айрим қишлоқ Советлари, уларнинг ижроия комитетлари ҳамон ташаббус кўрсатмаётирлар, қонунда бериб қўйилган ўз ҳуқуқларидан фойдаланмаяптилар.

Ҳаммадан аввал аҳоли орасида ишлайдиган Советларнинг қуйи звеноларини мустаҳкамлаш зарур.

Сурхондарё область депутатлари номидан айтаманки, Ўзбекистон ССРнинг 1988 йилги Давлат плани ва бюджетини зарур ўзгартишлар билан қабул қилиш ҳақидаги таклифни биз ҳам қўллаб-қувватлаймиз.

Депутат С. ЁҚУБОВА нутқи

ФАРҒОНА ОБЛАСТЬ РИШТОН РАЙОНИДАГИ «РИШТОН» СОВХОЗИНИНГ БРИГАДИРИ

Мамлакатимиз экономикасини мустаҳкамлаш ва унинг маданиятини ошириш умумхалқ ишига районимиз меҳнатчилари муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Риштон районининг саноат ходимлари маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни реализация қилиш тўққиз ойлик планини ошириб бажардилар. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 9 процент ошди. Бу эса йиллик топшириқда белгиланганидан кўпдир.

Бошқа тармоқларнинг — транспорт, алоқа ва маиший хизмат тармоқларининг меҳнатчилари ҳам ҳозир план топшириқларидан ўзиб ишламоқдалар.

Қишлоқ хўжалиги ходимлари ҳам ўз олдиларида турган вазифаларни бажариш йўлида қатъият билан меҳнат қилмоқдалар. Давлатга гўшт, сут, тухум, жун сотиш тўққиз ойлик плани ошириб бажарилди. Чорвачилик ва паррандачилик маҳсулдорлиги анча ошди.

Ноқулай об-ҳаво шароитига қарамай район пахтакорлари ҳар гектар ердан 27,1 центнердан пахта олишга қатъий аҳд қилганлар.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам муайян ютуқларга эришилди.

Ҳозир сессияда биз 1988 йилда республикамизни иқтисодий ва социал ривожлантириш билан боғлиқ бўлган масалаларни муҳокама қиляпмиз. Белгиланган планлар меҳнаткашлар фаровонлигини оширишга қаратилган.

Ҳозирги вақтда районимиз меҳнаткашлари ўн иккинчи беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини муваффақиятли бажариш билан бир вақтда келгуси йил ҳосилига мустаҳкам замин яратиш ишларини тез суръатлар билан олиб бормоқдалар.

Депутат ўртоқлар! Партия ва ҳукумат меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини яхшилаш, уларнинг турмуш даражасини ошириш масалаларига йил сайин катта эътибор бериб келмоқда. Буни районимиз мисолида яққол кўриш мумкин.

1987 йилда кўпгина оилалар шинам уй-жойларга кўчиб кирдилар. Бир қанча мактаблар ва мактабгача болалар тарбия муассасалари фойдаланишга топширилди.

Бугун биз Ўзбекистонни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йилги давлат плани ҳамда давлат бюджети лойиҳалари ҳақидаги докладларни зўр эътибор билан тингладик.

Иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йил давлат плани ҳамда давлат бюджети лойиҳаларини қабул қилиш тўғрисида билдирилган фикрларга мен ҳам қўшиламан.

Айни пайтда айрим муаммоларга тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, районимиздаги «Сўх» ва «Ленинград» совхозлари картошка етиштиришга ихтисослаштирилмоқда. Сўх сув омбори қурилиши муносабати билан область ижроия комитетининг қарорига мувофиқ 1990 йилгача ана шу совхозларнинг 1800 гектар ери қайтариб олинади. Бироқ картошка етиштириш планлари ўзгаришсиз қолмоқда, янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига экинзорларни кўпайтириш масаласи ҳам ҳал этилмаяпти.

Иккинчидан, биз тикувчилик-трикотаж фабрикаси филиали қуришда ёрдам беришни сўраймиз, бу эса меҳнат ресурсларидан яхшироқ фойдаланишга имкон берган, аҳолини иш билан таъминлаш муаммосини бирмунча ҳал этган бўларди.

Учинчидан, райондаги 137,7 минг аҳолининг атиги ярми газ билан, 55 проценти ичимлик сув билан таъминланган. Шуни ҳисобга олиб, районимиз меҳнаткашлари номидан республика Давлат агросаноат комитети ва тегишли министрликлардан биз учун муҳим бўлган ана шу муаммоларни ҳал этишда ёрдам беришни сўрайман.

Депутат О. М. МАҲМУДОВ нутқи

ЎЗБЕКБИРЛАШУВ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ РАИСИ

Республикани иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг муҳокамамизга тақдим этилган плани халқ манфаатларига батамом мос келади. Жуда катта социал программани бажаришда республика аҳолисининг учдан икки қисмига хизмат қилаётган матлубот кооперациясининг роли ортиб бормоқда.

Барча районларда яхши моддий-техника базасини яратишни, қишлоқда маданиятни оширишни, аҳолининг ҳамда матлубот кооперацияси ходимларининг уй-жой-маиший шароитларини яхшилашни муҳим вазифалардан деб ҳисоблаймиз. Беш йилликда шу мақсадлар учун 400 миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфланади.

Бу йил аҳолидан харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш салкам тўртдан бир баравар кўпайди, 377 миллион сўмлик товар ишлаб чиқарилди, умумиттифоқ фондига сабзавот ва хўл мева етказиб бериш планлари муддатидан илгари бажарилди. Сабзавот ва жун харид қилиш йиллик плани бажарилиш арафасида.

Шу билан бирга биз мазкур сессияда республика Госплани раиси ва молия министрининг докладларида айтилган танқидга батамом қўшиламиз.

Дарҳақиқат, Ўзбекбирлашувда қайта қуриш жуда секинлик билан бормоқда, системадаги турғунлик ва салбий ҳоллар ҳамон давом этмоқда. Шунинг учун ҳам Қорақалпоғистон республика матлубот союзи ва барча область матлубот союзлари тўққиз ойлик товар обороти планини уддалай олмадилар.

Республика кооператорлари ходимларнинг интизоми ва масъулиятини кучайтириш, айтиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш, қўшимча товар ресурсларини қидириб топиш ҳисобига ишни ўнглаб олишга интилмоқдалар.

Бизни «хирмонда ҳозир» учун мутлақо тўғри танқид қилишмоқда. Катта хом ашё ресурсларига ва моддий-техника базасига эга бўлганимиз ҳолда кондитер маҳсулотларини, спиртсиз ичимликларни, консерваларни кам ишлаб чиқариб, уларнинг ҳаммасини бошқа республикалардан олиб келяпмиз. Ҳозир правление йил охиригача пландан ташқари 25 миллион сўмликдан кўпроқ озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш, аҳолидан ва хўжаликлардан харид қилиш ҳисобига қўшимча 20-25 миллион сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш чораларини кўрмоқда. Бунинг учун ҳозирдаёқ қабул қилиш-тайёрлаш пунктлари сони кўпайтирилди. Тўртинчи кварталда қишлоқ аҳолисига 35 миллион сўмлик ёғоч-тахта ва бинокорлик материаллари сотилади. Бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 20 процент кўпдир. 130 та кооператив ташкил этилган бўлиб, уларнинг маҳсулотлари ҳам товар ресурсларимизни тўлдиради.

Муҳокамамизга тақдим этилган план чакана товар обороти, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш, шу маҳсулотларни умумиттифоқ фондига етказиб бериш, товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва бошқа тармоқлар ривожлантирилишини кўзда тутади. Мана шу план бажарилиши учун Ўзбекбирлашув правлениеси барча чораларни кўради.

Шу билан бирга, чакана товар обороти планини қишлоқ аҳолиси даромадлари билан мувофиқлаштириш учун агросаноат комплексининг иш даражасини ошириш жуда муҳимдир. Бу эса қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини юксалтириш имконини беради. Товарлар етказиб бераётган саноат корхоналарининг роли ҳам жуда катта. Тўққиз ой мобайнида матлубот кооперацияси 80 миллион сўмлик товарни кам олди. Болалар кийим-кечаги ва пойабзали, қизлар учун мактаб формаси, спорт ва туризм учун мўлжалланган товарлар, устки ва ички трикотаж, эркакларнинг костюм ва пальтоси, кўпгина хўжалик моллари ва маданий товарлар савдода етишмаяпти. Айни вақтда бўз, газламаларнинг айрим турлари, ўрин-кўрпа чойшаблари эҳтиёждан ортиқча ишлаб чиқарилмоқда.

Мавжуд товар қолдиқларини оборотга киритиш муҳим резервдир. Салкам 110 миллион сўмлик мол эскирган фасон ва моделлардаги касодга учраган товарлардан иборат эканлиги товар қолдиқларини реализация қилишни мушкуллаштирмоқда. Секинлик билан реализация қилинаётган 230-250 миллион сўмлик товарлар ҳам бор. Уларни арзонлаштиргандан кейин сотиш мумкин, лекин бунинг учун кооператорлар тегишли фондга эга эмаслар. Биз республика ҳукуматидан шу масалани кўриб чиқишни ва товар ресурсларидаги камчиликни озайтириш учун товарларни арзонлаштиришга маблағ ажратиб беришни сўраймиз.

Шу аснода баъзи корхоналар сифати паст буюмларни, айниқса сифатсиз пойабзал, кийим-кечак, мебелни ҳамон етказиб бермоқдалар. Йил бошидан буён Наманган пойабзал фабрикаси билан Бухоро тикувчилик фабрикасида текширилган буюмларнинг учдан бир қисми, Самарқанд трикотаж фабрикаси маҳсулотининг тўртдан бир қисми бракка чиқарилди. Тошкент пойабзал фабрикасининг, Олмалиқ мебель фабрикасининг, бошқа корхоналарнинг маҳсулотлари ҳам сифатсиздир. Уларга жарима соляпмиз, лекин аҳолига жарима эмас, балки юқори сифатли товарлар керак.

Матлубот кооперацияси умумиттифоқ фондига сабзавот ва полиз маҳсулотларини асосан аҳолидан харид қилиш йўли билан етказиб бермоқда. Бу эса бизни ушбу ресурслардан республика ичкарисида фойдаланиш имкониятидан маҳрум этади. Умумиттифоқ фондига мева-сабзавот маҳсулотларини етказиб бериш вазифаси ихтисослаштирилган хўжаликлар зиммасига юклатилиши керак, деб ҳисоблаймиз. Шахсий хўжаликларнинг ҳоли қолган ресурслари кооператив савдода мева-сабзавот маҳсулотлари сотишни анча ошириш, бозор нархларига кўпроқ таъсир қилиш имконини берган бўлур эди.

Маълумки, бу йил колхоз бозорлари кооперацияга ўтказилди. Шу бозорларнинг моддий-техника базаси аҳволи ниҳоятда паст даражада. Ўзбекбирлашув правлениеси 1988 йилдаёқ янги бозорлар қурилишига ва мавжуд бозорларни реконструкция қилишга салкам 10 миллион сўм маблағ ажратиш ниятидадир.

Экономикани бошқаришни қайта қуриш аввало маълумотли ва малакали кадрларга боғлиқ. Биз буни англаб, қайта қуришга тўсқинлик қилаётган, планларни барбод этаётган, хўжасизлик ва исрофгарчиликка йўл қўяётган раҳбарлардан жойлардаги партия органлари ёрдамида халос бўлмоқдамиз. Қорақалпоғистон АССРда, Наманган, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент ва Фарғона областларида камомадлар ҳамда ўғриликлар каби тўхтовсиз содир бўлиб турган нохуш фактлар бизни айниқса ташвишлантирмоқда. Ушбу масалаларда биз Маҳаллий Советларнинг ёрдамига муҳтожмиз.

Пайчилар билан ишлашни яхшилаш, уларни контролга жалб этиш, демократик асосларга амал қилиш руҳида тарбиялаш бош вазифаларнинг бири, деб ҳисоблаймиз.

Депутат Х. ТОШЕВ нутқи

«ДЖИЗАКСТЕПСТРОЙ» ТЕРРИТОРИАЛ БОШҚАРМАСИНИНГ БОШЛИҒИ

Жиззах областининг меҳнаткашлари беш йиллик иккинчи йилини меҳнат активлиги тобора ошган бир вазиятда умидворлик туйғулари билан якунламоқдалар.

Мазкур сессияда иқтисодий ва социал қурилишнинг туб проблемалари муҳокама қилиниши принципиал аҳамиятга эгадир.

Биз танишиб чиққан республика бюджети лойиҳаларида қурилиш комплексини бошқарувни такомиллаштиришга алоҳида эътибор берилаётганлиги яхши. Корхоналарнинг ўзи ўз фондларидан қурилишга маблағларининг учдан бир улушига яқинини ажратиши бу борадаги янгиликдир.

Республика Госплани раиси ўртоқ Искандаров докладида планлар маҳаллий партия ва хўжалик органларининг таклифлари ва истаклари ҳисобга олиб тузилганлигини таъкидлаб ўтди.

Сув хўжалиги қурилишига мўлжалланган маблағларнинг 70 процентидан кўпроғи мелиорацияга сарфланади. Якка тартибда уй қуришга катта аҳамият берилмоқда. Демак, бизнинг вазифамиз капитал қурилишдаги иш аҳволини тубдан яхшилашни таъминлашдан иборат.

Келгуси йил халқ хўжалиги ривожланишининг жуда кўп сифат кўрсаткичлари яхшиланади. Масалан, биз ҳозир буюртмачи билан шартнома тузишни ниҳоясига етказмоқдамиз. Бу эса одам ва ресурсларни ишга тушириладиган ва алоҳида муҳим объектларга оқилона тақсимлаш имкониятини беради. Бу экономикани интенсив йўлга буриш бошланганидан далолат бериб турибди.

Жиззах областида бу борада анча иш қилинмоқда. Ерлар уй-жой, социал-маданий-маиший объектлар билан бир комплексда топширилмоқда. Саноат-граждан қурилиши объектлари эса барча инженерлик коммуникациялари — сув, иссиқлик ва газ билан биргаликда топширилмоқда.

Аммо биз қурилишда тубдан бурилиш бўлишига эришганимиз йўқ. Барча бўлинмалар ҳам асосий кўрсаткичлар бўйича 9 ойлик планни бажаришмади. Планлаштиришдаги чалкашликлар, бошқарувнинг мукаммал эмаслиги, механизация даражасининг сустлиги, меҳнатни ташкил этишдаги камчиликлар бунга таъсир этди. Қурилиш ташкилотлари ва қурилиш индустриясининг қувватларидан ҳали тўла фойдаланилмаяпти.

Масалан, бизнинг областимизда уйсозлик комбинатларидан тўла фойдаланилса, йилига 200 минг квадрат метрдан кўпроқ уй-жой олиш мумкин, аммо идоравий тўсиқлар оқибатида шунинг ярмига яқини олинмоқда. Уй-жойга муҳтожлар кўп, аммо ЎзССР Қурилиш министрлиги уйсозлик комбинатининг лойиҳадаги қувватидан 20 процент атрофида фойдаланиляпти. Шу йилнинг 9 ойи мобайнида областимизда ҳам, бошқармамизда ҳам уй-жойни фойдаланишга топшириш плани бажарилмай қолди. Бунинг учун асосий айб бинокорлар зиммасига тушади, албатта.

Статистика маълумотларига қараганда, саноат корхоналари план топшириқларини бажармоқдалар, жумладан, цемент заводлари қўшимча тарзда 42 минг тонна маҳсулот беришди, қурувчиларга эса цемент етишмаяпти. Планлаштирувчи ташкилотлар, Госснаб, қурилиш материаллари етказиб бераётган ташкилотлар бундай масалалар кўндаланг бўлмаслиги учун ўз ишларини қайта қуришлари керак.

Илгари «Джизакстепстрой» ҳозиргига нисбатан 3—4 баравар кўп ер топширса ҳам уй-жой, социал-маданий-маиший объектларни анча кам топширар эди.

Планлаштиришдаги хатоликлар оқибатида совхозларда сув хўжалиги қурилиши ва саноат-граждан қурилиши ўртасида номутаносиблик вужудга келди. Бу номутаносибликни бартараф этиш ва такрор шўрланишига йўл қўймаслик учун суғориладиган ерларни оборотга киритиш камайтирилди, бўшаб қолган маблағлар эса илгари оборотга киритилган далаларни яхшилашга сарфланмоқда.

1988 йилда уй-жой қурилишини 13 процент, мактаблар қурилишини икки баравар, клублар қурилишини 1,6 баравар, бошқа социал-маданий-маиший объектлар қурилишини бир ярим-икки баравар кўпайтириш планлаштирилмоқда.

Биз икки йилдан бери ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тадбирларини бажариб келмоқдамиз, бу эса ўз самарасини бермоқда: илгари рентабеллиги паст бўлган «Хоразм», «Ғалаба», «Озарбайжон», «Партия XXV съезди», Ульянов номли совхозлар пахтадан яхши ҳосил етиштирдилар.

Биз меҳнатнинг прогрессив методлари, жумладан, бригада, коллектив ва оила пудратини жорий этишга алоҳида эътибор бермоқдамиз.

Экономикада бирмунча силжишлар рўй берди: 9 ой мобайнида қурилиш-монтаж ишлари таннархи планда кўзда тутилганига қўшимча 127 минг сўм камайди. Давлат банки ссудалари бўйича муддати ўтказиб юборилган тўловлар миқдори камайди. Кўпчилик механизациялашган кўчма колонналар ва трестлар келгуси йилдан бошлаб ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтади.

Қурувчилар ва чўлқуварлар ишининг мароми, объектларни ўз вақтида ишга тушириш кўп жиҳатдан ёнилғи-мойлаш материаллари таъминотига боғлиқдир. Афсуски, бу борада тез-тез узилишлар бўлиб турибди. Биринчи кварталда, август, сентябрь ва октябрь ойларида қурилиш ташкилотларимиз ва чўлқуварлар зарур бензин ва бошқа ёнилғи-мойлаш материалларининг фақат 60 процентинигина олдилар. Таъминот шундай экан, Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети ишни шу тариқа планлаштираётган экан, ёнилғи таъминоти шундай ташкил этилган экан, Жиззах даштини ўзлаштирувчилар нормал ишлаши мумкинми?

Йил сайин халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш плани кўпайиб бормоқда. Бу тўғри, аммо, афсуски, юқори ташкилотлар материал ажратаётганида буни ҳисобга олмаяптилар.

Умуман, 1988 йилда республикамизни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат плани ва бюджетини тасдиқлаш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлаймиз.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ «АЛМАШЛАБ ЭКИШНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ВА ЎЗЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНИ РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗЛАРИ ВА СОВХОЗЛАРИДА ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДАГИ ДОКЛАД ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат Ҳ. ЖУМАЕВА нутқи

БУХОРО ОБЛАСТЬ ҒИЖДУВОН РАЙОНИДАГИ ЭНГЕЛЬС НОМЛИ КОЛХОЗ ПРАВЛЕНИЕСИ РАИСИ

Ҳозир ерга яхши муносабатда бўлиш тўғрисида гап-сўз кўп. Шу билан бирга суғориладиган дала ҳосилдорлигини ошириш, тупроқ структурасини тиклаш бугунги кунда ниҳоятда муҳим муаммолигича қолмоқда.

Тупроқнинг тоза сақланиши учун кураш —умумхалқ ишидир. Кимки ер тўғрисида қайғурмас, унинг унумдорлигини ошириш пайида бўлмас экан, у халқ фаровонлигининг моддий негизига зиён етказади, дейилади Ўзбекистон Компартияси XXI съездининг материалларида. Биз ер ташвишлари ва эҳтиёжларига фарзандлик меҳри билан қарамаганлигимизни таассуф билан қайд этмоғимиз лозим. Бундан нима чиққанлигини ҳар бир хўжаликда билиш мумкин. Шунинг учун алмашлаб экишни ўзлаштириш ва жорий этиш тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонуни қандай бажарилаётганлигини бу ерда муҳокама этишга мажбур бўлганимиз тасодифий эмас.

Алмашлаб экишсиз тупроқ унумдорлигини ошириб, ҳосилдорликни кўпайтириб бўлмаслигига ўз тажрибаларимиз билан ишонч ҳосил қилдик. Районимизда алмашлаб экиш 1984 йилда ерларнинг 52 процентида ўзлаштирилди. Ҳозир бўлса бундай ерлар 82 процентга етди. Лекин ҳозирда ҳам районда бедапоялар оз, буни эса нормал ҳол деб бўлмайди. Областдаги кўпчилик хўжаликларда ҳам аҳвол шундай. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси Бухоро областида алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш юзасидан ўз вақтида муҳим қарор қабул қилганди. Шу қарорни бажариш учун тадбирий чоралар белгилаб чиқдик ва улар амалга оширила бошланди.

Ерлардан самарали фойдаланиш —қишлоқ хўжалигини интенсивлашнинг асосий йўлидир. Колхозимизда ҳали қилинадиган ишлар жуда кўп. Кейинги йилларда алмашлаб экишга диққат-эътибор пасайиб кетди, бедапоялар камайди, бунинг ўрнига нуқул пахта экиладиган бўлиб қолди. Областимизда 20—30 йилдан бери муттасил пахта экилиб келинаётган далалар бор. Бундан ер зиён кўрди, экологик мувозанат бузилди.

Баъзи хўжаликларда бедапоялар ўрнини донли экинлар эгаллаган. Бизда ҳам аҳвол шундайлигини яшириб ўтирмайман. Аммо бунинг натижалари қониқарсиздир. Чунки донли экиндан кейин яхшилашни ўрнига, аксинча, ориқлаб кетади.

Яна бир масала бор. Янги ерларни ўзлаштириш ва сув омборлари қуришга жуда кўп маблағ сарфланди. Буларнинг иқтисодий самараси эса назарга илмас даражада бўлмоқда. Янги ерлардан биронта ҳам хўжалик фойда олгани йўқ. Агар шу маблағлардан алмашлаб экишни жорий этишда, ерларни мелиорация қилишда фойдаланилганида эди, нафи анча сезиларли бўлур эди. Йил сайин пахтазорлар кенгайиб бораётганлиги ҳам алмашлаб экишни ўзлаштиришга халақит бермоқда. Яна ўз колхозимидан мисол келтирай. Бизда 2302 гектар ер алмашлаб экишга мўлжалланган бўлиб, унинг 70 процентини пахта эгаллаган. Амалда эса 85 процентига пахта экилади. Шунга қарамай, биз ҳар қандай йўллар билан бедазорларни кенгайтириш резервларини излашимиз лозим. Чунки 3:7 схемаси билан алмашлаб экишга ўтишимиз керак. Бундан ташқари, бизда ҳар бир парча ҳайдалма ер қиммат бўлишига қарамай, суғориладиган далалардан дуруст фойдаланилмаяпти. Колхозларнинг правлениеси, қишлоқ Советлари, уларнинг депутатлари ана шу салбий ҳодисаларга қарши курашда тегишли активлик кўрсатмаётирлар. Бу ерда аллақачон туб ўзгаришларга эришмоғимиз лозим эди.

Ҳозир Октябрнинг 70 йиллиги арафасида колхозчиларимиз давлатга 7100 тонна пахта сотиш, ҳосилдорликни 37 центнерга етказишдан иборат мажбуриятларини бажариш устида тер тўкиб ишламоқдалар. Ҳаво очиқ келган ҳар соатдан фойдаланиб, терим техникасига суяниб, етиштирилган бутун ҳосилни нест-нобуд қилмай териб олишга куч-ғайрат сарфлаяпмиз.

Кўпгина бригадаларимиз планни бажариб бўлиб, мажбуриятлари ҳисобидан пахта топширмоқдалар. Чорвачилик маҳсулотларини, бошқа хил қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш планлари ҳам бажарилди.

Депутат У. БЕГМАТОВ нутқи

ОХУНБОБОЕВ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Областимизда алмашлаб экишнинг ҳолати бир неча бор муҳокама қилинган, лекин пахта ялпи ҳосилига афзаллик берилган, натижада тупроқнинг структураси ёмонлашган, кўп бедазорлар йўқ қилиб юборилган эди. Тупроқда вилтни қўзғатувчилар йиғилиб қолган, пахта, озиқ-овқат экинлари ҳосилдорлиги ва сифати пасайиб кетганди. Биз етарли даражада чорвачилик маҳсулотлари беролмаяпмиз. Озуқа етишмаслиги, яйловларнинг йўқлиги шахсий хўжаликларда ҳам мол боқишга имкон бермаяпти.

Областимизда пахта-беда алмашлаб экиш 72,6 процент майдонда жорий этилган, 18,7 процент ерга беда экилган. Беда уруғчилигида силжишлар бор. Бу шахсий хўжаликларда боқилаётган молларни муайян даражада хашак билан таъминлашга ёрдам берди. Алмашлаб экиш асос қилиб олинганлиги туфайли кўп хўжаликларда пахта ҳосилдорлиги 38-40 центнерга етди, ҳар гектар ердан 180-200 центнердан беда олинмоқда. Лекин баъзи ерларда, масалан, Ёзёвон районидаги «Шарқ юлдузи», Олтиариқ районидаги «Москва» колхозларида, Калинин номли совхозда атиги 55-75 процент майдонда алмашлаб экиш жорий этилган бўлиб, беда ўрнида ёввойи ўтлар ўсиб ётибди, пахта ҳосилдорлиги 22-24 центнердан ошмаяпти. Химикатлар, маблағлар, меҳнат ресурслари сарфи кўпайди ва натижада хом ашё таннархи қимматлашди.

Марказий Фарғонада 12 та совхоз ташкил этилган эди. Лекин собиқ Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва сув хўжалиги министрлиги уларга дуруст ёрдам бермадилар. Бугунги кунда лойиҳадаги майдоннинг фақат 38 процентигина ўзлаштирилди, айниқса аҳолини уй-жой билан таъминлаш ёмон аҳволда —планнинг учдан бир қисми миқдоридагина қурилиш ишлари бажарилган. Транспорт харажатларини ҳисобга олганда, бу ерда пахтанинг таннархи областдаги ўртача даражага қараганда 2,4 баравар юқоридир. Марказий Фарғона ерларини мелиорациялаш харажатлари кўпайиб бормоқда, тупроқ структураси эса ёмонлашмоқда. 35 минг гектар ернинг ҳар гектаридан 15-20 центнердан хом ашё олинмоқда.

Областдаги ерлар тўртдан бир қисмининг мелиоратив ҳолати ёмон аҳволда, уларда шоли экилса фойдалироқ бўларди. Шунинг учун бизга ажратиладиган сув лимитларини қайта кўриб чиқишни сўраймиз. Республика Давлат агросаноат комитети, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Давлат план комитети кўриқ совхозларда қурилиш ишларини жадаллаштиришлари лозим. 27 минг километр узунликдаги ички хўжалик сув системаларининг 2,5 процентигина бетонлаштирилган бўлиб, сув исрофгарчилигини айни вақтда тўхтатиш талаб қилинади.

Кейинги йилларда экиш планлари хўжаликларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олмасдан юқоридан берилмоқда. Ана шундан сўнг эса алмашлаб экиш мазкур планларга мослаштирилмоқда. Бу —алмашлаб экишнинг асосий вазифасига зиддир. Планлаштиришни алмашлаб экиш схемаларини ҳисобга олган ҳолда олиб бориш керак.

Депутат Т. МИРСОЛИЕВ нутқи

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ БЕКОБОД РАЙОНИДАГИ ДЗЕРЖИНСКИЙ НОМЛИ КОЛХОЗ ПАХТАЧИЛИК БРИГАДАСИНИНГ БОШЛИҒИ

Пахтакор тажрибасидан биладики, бир даланинг ўзига кетма-кет пахта экилаверса ҳосил камайиб кетади. Мана шу аянчли тажриба ҳаммага маълум бўлса-да, республикада кейинги йилларда фақат пахта экилаверди, алмашлаб экиш эса қуруқ гаплигича қолаверди. Бунинг устига баъзи олимлар нотўғри тавсиялар беришди, бу эса ҳар хил ўғит ва пестицид моддалар ҳаддан зиёд кўпайиб кетишига сабаб бўлди. Шундай қилиб тупроқнинг ҳолати ғоятда ёмонлашди, шўри кўпайди, кўпгина нафли ҳашаротлар нобуд бўлиб кетди.

Республикамизда алмашлаб экишни жорий этиш тўғрисида қабул қилинган қонун раҳбарларнинг шу муҳим ишга бўлган масъулиятини оширди. Бекобод районида алмашлаб экиш масалаларига катта эътибор берилмоқда. Ҳамма пахтакор хўжаликлар «Узгипрозем» институти ёрдамида алмашлаб экиш карталари билан таъминланган. Районда энди 7 та 12 далали, 106 та 10 далали ва 10 та 9 далали алмашлаб экиш карталари бор. Шу структурага мувофиқ ўзлаштирилган алмашлаб экиладиган далалар ҳиссаси 79 процентни ташкил этади. Дзержинский номли, «Коммунизм» ва Ленин номли колхозларда ҳамма майдонларда алмашлаб экиш ўзлаштирилган. Шу туфайли бу ерда муттасил мўл ҳосил олиниб, планлар тўла ва ошириб бажарилмоқда. Паст ҳосилли хўжаликлар ҳам борки, уларда алмашлаб экиш атиги 50-60 процент ўзлаштирилган. Бу ерда пахта яхши ерларга экилиб, яроқсиз ерлар ем-хашак экинларига ажратилмоқда. Натижада алмашлаб экиш системаси бузилмоқда, ерларнинг ҳолати ёмонлашмоқда.

Шундай экан, бу ишда хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассисларигина айбдорми, деб сўраш жоиздир. Бу нарса аслида алмашлаб экиш программасини нотўғри лойиҳалаш натижаси эмасмикан? Алмашлаб экиш карталарини тузишда даланинг тупроқ-иқлимий хусусиятларини, суғориш шароитларини, ер ости сувлари жойлашишини ва бошқа омилларни назарда тутилмаса, қандай оқибатлар келиб чиқади? Тупроқни икки ёки уч марта ювиш билан у дарров унумдор бўлиб қолмайди-ку. Бизда яроқсиз ерлар кўпайиб кетганлигига ким жавобгар? Деҳқон яхшими, ёмонми, ҳамиша ердан наф олишга ҳаракат қилади. Шўрхок, қумлоқ тупроқ унчалик самарали бўлмаса-да, катта сарф-харажатларни талаб қилади. Баъзан эса бундай ерлар ҳатто зиён келтиради. Шунинг учун ҳам биз ер кадастри тузишни жадаллаштиришни мақбул, деб ҳисоблаймиз. «Биз «Узгипрозем» институтидан бу ишни тезроқ бажариб беришларини сўраймиз.

Шундай қилиш керакки, яроқсиз ерларга кетадиган меҳнат сарфи, шунингдек бу ерлардан олинадиган фойда ер кадастри ҳужжатлари асосида планлаштирилсин. Шунингдек, зарар келтираётган далалар унумдорлиги тиклангунча ҳисобдан чиқариб турилишини ҳам сўраймиз. Бундай ерлар мелиорация қилиш учун район ирригация ва сув хўжалиги ташкилотларининг ихтиёрига берилмоғи лозим.

Битта мисол келтирайлик. Бултур Тошкент область сув хўжалиги бошқармаси отряди тузган актга кўра «Далварзин» совхозида 254 гектар ер ҳаддан ташқари шўрланганлиги сабабли яроқсиз ҳолга келган. Шундай бўлса-да, олинадиган ҳосил сарфланадиган харажатларни қопламаса ҳам хўжалик бу ерга экин экишга мажбур бўлган. Совхоз бу ерни шолипояга айлантириб, алмашлаб экиш схемасини бузмоқда. Ойбек номли ва «Авангард» совхозларида шундай ерлар бор. Бундай шароитда алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисидаги қонунни бажариш амри маҳол. Алмашлаб экиш схемасини бузганлик учун колхоз, совхоз, бўлим ва участка раҳбарларининг маъмурий жавобгар бўлишларини белгилаб қўйиш мақбул бўлур эди.

Районимизда жорий этилган алмашлаб экиш лойиҳаси пахтанинг салмоғи 71-73 процентни ташкил этган 70-йиллардаги тавсияларга кўра ишлаб чиқилган эди. Эндиликда бу кўрсаткични 67 процентгача пасайтириш керак. «Узгипрозем» институтидан алмашлаб экишнинг янги лойиҳаларини беришни сўраймиз, зеро районда беда майдонлари жуда оз. Хўжаликларнинг айрим раҳбарлари ва мутахассислари бедапояларни кенгайтириш тарафдори эмаслар. Улар ем-хашак етарлича етиштирилмоқда, деб ҳисоблайдилар. Биз олимлар ана шу мавзу юзасидан конкрет тавсиялар беришларини хоҳлардик.

Мутахассислар районимиз ерларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш лойиҳасини ишлаб чиқдилар. Бу ишларга 170 миллион сўм керак бўлади, лекин ҳар йили атиги 3 миллион сўм берилмоқда. Ишлар шу тахлитда давом этаверадиган бўлса, яна 43 йил керак бўлади. Районимизда мустақил мелиорация ташкилоти тузилишини Олий Совет сессиясидан сўрайман. Бу ташкилот ҳар йили 10—15 миллион сўм ўзлаштириб турадиган бўлиши керак. Алмашлаб экиш тўғрисидаги қонунга сўзсиз риоя этилмоғи учун халқ депутатлари маҳаллий Советлари ваколати ва ролини ҳар тарафлама кенгайтиришни мақбул деб ҳисоблаймиз.

Ҳозир районда алмашлаб экишни ўзлаштиришни 1988 йилда 90 процентгача етказиш программаси ишлаб чиқилмоқда. Бу программа албатта бажарилади.

Депутат В. А. АНТОНОВ нутқи

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СЕКРЕТАРИ

Бугун муҳокама қилинаётган алмашлаб экишни жорий этишни жадаллаштириш ҳақидаги масала қишлоқ хўжалигини юксалтириш учун принципиал муҳим аҳамиятга эгадир. Бу ерда, аввало, гап аграр соҳада ишни қайта қуриш, деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини юксалтириш учун маҳаллий Советларнинг масъулиятини ошириш тўғрисида бормоқда.

КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССРда агросаноат комплексининг табиий-иқтисодий потенциалидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги тўғрисида»ги қарорида республикамиз қаттиқ танқид қилинди. Катта-катта маблағлар ажратилаётганига, қулай табиий шароитлар мавжудлигига қарамай, қишлоқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондларидан, айниқса суғориладиган ерлардан тўла фойдаланилмаяпти.

Ҳақиқатан ҳам республикада асосий фондларни ўстириш суръатлари маҳсулот етиштириш суръатларидан икки баравар ортиқ эди. Пахта ҳосилдорлиги ошмаяпти.

Суғориладиган ерларда дон экинлари ва айниқса маккажўхори, беда ва бошқа экинлар ҳосилдорлиги паст. Бунинг асосий сабабларидан бири деҳқончиликнинг илмий системасига менсимай қарашга одатланиб қолинганидир. Ҳамма тавсияномаларга пахтанинг оғир ташвишлари таъсир қилиб турди, олимлар шунга мослашиб, чинакам алмашлаб экишдан четга олиб борадиган келишув йўлларини қидириб топдилар. Буларнинг ҳаммаси тупроқнинг ориқлаб кетишига, зараркунандалар ва касалликлар билан оммавий зарарланишига олиб келди.

КПСС Марказий Комитети республикамизнинг 1988 йилдан бошлаб пахта етиштириш планларини йилига 500 минг тонна камайтириш тўғрисидаги илтимосини жуда чуқур тушунди. Сув хўжалиги қурилишидаги инвестиция сиёсатига катта ўзгартишлар киритилди: 2 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ янги ерларни ўзлаштиришга эмас, балки суғориладиган ерларни тартибга келтиришга сарфланади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари жуда кўп турларининг харид нархлари қайта кўриб чиқилмоқда.

Эндиликда қишлоқ хўжалигида туб бурилиш қилиш учун ҳамма шароитлар яратилди. Пахтачиликни, умуман бутун деҳқончиликни илмий асосга кўчиришга ва, аввало, пахта — беда алмашлаб экишни ўзлаштиришга дарҳол киришиш керак.

Баъзи силжишлар кўзга ташланиб қолди. Бу йил текширилган 60 та районда бедапоялар майдони кенгайди, экин майдонлари структурасида бедапоялар 17 процентни ташкил этди. Агар алмашлаб экишни ўзлаштириш билан бир вақтда ерлар реконструкция қилинса ва мелиорациялаштирилса, интенсив технология жорий этилса, пахта комплексида беда экилган майдонларни 1990 йилга бориб 23—25 процентга етказиш, экин майдонларининг 85 процентида алмашлаб экишни ўзлаштириш мумкин бўларди.

Бу реал вазифа бўлиб, Давлат агросаноат комитетидан, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларидан, район агросаноат бирлашмаларидан, хўжаликларнинг раҳбарларидан зўр куч-ғайрат сарфлашни талаб қилади. Ишларнинг оғирлиги марказини хўжаликларга кўчириш, мутахассисларнинг ролини ошириш керак. Олимлар, лойиҳачилар ва амалиётчилар ёрдами билан суғориладиган ҳар бир участкада ер нимага муҳтожлигини, мўл ҳосил олиш учун ерга нима солиш кераклигини малакали аниқлаб оладиган пайт келди.

Биз олимларимиздан фақат тавсиянома беришгина эмас, балки қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида фаол иштирок этишларини кутамиз. Илмий муассасаларни ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш бошланганлиги ана шунга кўмаклашмоғи керак.

Ҳозир экспериментал база хўжаликлари барпо этилмоқда, кейинчалик шу хўжаликлар негизида илғор технологияларни жорий этишнинг илмий-ишлаб чиқариш системаси ташкил қилинади. Лекин ҳозирча фақат САНИИРИ илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, ўсимликларни химоя қилиш илмий тадқиқот институти ҳамда Ўрта Осиё Қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институтигина бу ишда қатнашмоқда, қолган институтлар ниманидир кутишяпти.

Сирдарё область Меҳнатобод районидаги «Пахтакор» совхози мисолида фан тавсияларини моҳирлик билан қўлланиш нималар беришини кўриш мумкин. Бу совхозда тупроқ таркибида гипс кўп бўлган ерларда кўп йиллар давомида пахта ҳосилдорлиги 6—8 центнердан ошмади. Олимлар маслаҳати билан ерларни узунасига ва кўндалангига чуқур юмшатиш, гўнг ва лигнин солиш, шўр ювиш, судан ўти экиш ва сўнгра ўт экилган майдонларни ҳайдаш усули қўлланилиб, ҳосилни ана шу ерларнинг гектаридан 18 центнерга етказишга муваффақ бўлинди. Фақат гипсли ерлардагина эмас, бошқа ерларда ҳам ҳар йили бир марта ана шу технологияни амалга ошириш мажбурий тадбир бўлиши керак. Чунки бу операция тупроқ структурасини тубдан яхшилайди.

Ҳозир хўжаликларда махсус ер қазиш техникаси кўп, бу техника энг муҳим агротехника тадбирлари — ерларни текислашни сифатли бажариш имконини беради. Шунингдек, хўжаликларга МТЗ-80, МТЗ-100 қудратли тракторларини етказиб бериш ҳам муҳимдир. Бундай қилиш интенсив технологияни жорий этишга, машиналарнинг олти қаторли системасига ўтишга имкон беради.

Ерларнинг шўрланиши ҳосилга анча путур етказмоқда. Шунга қарамай, республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги ҳамда Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, Главсредазирсовхозстрой кўпинча зовурларни зарур бўлган жойларда эмас, балки иш фронти мавжуд бўлган жойларда қурмоқдалар. Фарғона ва бошқа областларда бундай фактлар мавжудлиги аниқланди. Мана шу сабабларга кўра мелиорация жиҳатидан ноқулай ерлар камаймаяпти. Бундай сиёсатни ўзгартириш керак. Маҳаллий Совет органлари тупроқ унумдорлигини ошириш, ерларни мелиорациялаш устидан мунтазам контролни йўлга қўйишлари лозим.

Область ва район Совет органларининг контроль қилмаслиги сабабли катта-катта маблағлар беҳуда сарфланаётганлиги бизни жуда ташвишлантирмоқда. Бу соҳада республика Давлат агросаноат комитети сарфланаётган маблағ 2—3 йил ичида, баъзи жойларда эса бундан ҳам олдинроқ пахта, шоли, бошқа экинлар ҳосили билан самара бериши учун ўз сўзини айтиши керак. Реконструкциялаш учун энг яроқсиз ерларни ажратиш, ремонтдан кейин эса ана шу ерларда ҳосилдорликни 2—3 баравар кўпайтириш лозим. «Узгипрозем», «Узгипроводхоз», «Средазгипроводхлопок» институтлари агросаноат комплексининг бошқа институтлари билан биргаликда лойиҳа сифати ва авторлик назорати учун масъулият туйғусини англаб етиши зарур. Қаердаки бу ишлар амалга оширилаётган бўлса, ўша ерда натижа ҳам яққол кўзга ташланмоқда. «Озарбайжон» совхозида 200 гектардан ортиқ ер шўрланиб кетганлиги учун экин экилмай келарди. Ана шу ерлар ремонт қилинганидан кейин гектаридан 22 центнердан ҳосил олинди. Бундай мисоллар жуда кўп.

Беда, ғўза ва бошқа экинлар уруғчилигини яхшилаш, янги истиқболли навларни яратиш ва жорий этиш ҳам ғоят муҳим масала бўлиб, бу соҳада ҳам Советларнинг ёрдами зарур.

Депутатлар диққатини суғориладиган ерларни сақлашга эътибор билан ёндашувга қаратамиз. Хўжасизлик билан алмашлаб экиш оборотидан ерларнинг чиқариб юборилиши оқибатида республика анча зарар кўрмоқда. Сўнгги йигирма йил ичида салкам 200 минг гектар суғориладиган ер хўжалик ички қурилишларига, қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ бўлмаган эҳтиёжларга ажратиб берилди ва бўз ерлар сифатида ташлаб қўйилди. Бу ишда тегишли тартиб ўрнатиш керак, чунки суғориладиган ерлар республиканинг асосий бойлигидир.

Ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтишга тайёргарлик чоғида меҳнатни ташкил этишнинг илғор формалари роли кескин ортади. Биринчи навбатда коллектив ва оила пудрати ана шундай илғор формалардандир. Лекин кўпгина хўжаликларда коллектив ва оила пудрати расмият учунгина жорий этилмоқда. Бу муҳим масалага доимо эътибор бериш керак. Кези келганда шуни айтиш керакки, бу соҳада меҳнатга ҳақ тўлашда катта зиддиятлар бор. Бедачилик ва ем-хашак етиштирувчи бригадаларга нисбатан пахтачиликда меҳнатга кўпроқ ҳақ тўланмоқда. Қишлоқ хўжалиги экономикаси институти Давлат меҳнат комитети билан биргаликда бу хусусда тегишли тавсияномалар бериши зарур.

Сўнгги йилларда республикада колхозлар ва совхозларнинг кўп раҳбарлари алмаштирилди. Янги ходимларнинг кўплари ҳозирча дадил ҳаракат қилмаяпти, ён-верига қараб иш тутмоқда, баъзан эса эскичасига, ташаббускорлик ва ижодкорлик кўрсатмай ишламоқда. Совет органлари, республика Давлат агросаноат комитети уларга чинакам мадад кўрсатмоқлари керак.

Ш. ИБРОҲИМОВ нутқи

ВАСХНИЛ ЎРТА ОСИЁ БЎЛИМИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ

Депутат ўртоқлар! Бугун муҳокамамизга қўйилган Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида»ги Қонуни қандай амалга оширилаётганлиги масаласи республика бутун агросаноат ишлаб чиқариши самарадорлигини янада юксалтиришда ниҳоятда актуал, ҳаётий муҳимдир.

Пахтачиликда пахта билан бедани алмашлаб экиш ерларнинг унумдорлигини оширишнинг, пахтадан мўл ҳосил олишнинг, пахта ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни оқилона қўшиб олиб боришнинг негизи эканлигини фан ва практика яққол исбот этган.

Ўтган йилларда ялпи ишлаб чиқариш юзасидан юқори план топшириқларини бажариш орқасидан қувиш Ўзбекистоннинг пахтакор хўжаликларида пахта майдонларини кўпайтириб юборди. Республика пахта комплексида пахтадан олдин экиладиган асосий экин— беда илмий асосланган 25-30 процент ўрнига 13 процентга қадар камайиб, пахта майдонлари 73 процент ва ундан ҳам зиёдроқ кўпайди. Шундай қилиб, бир ерга ҳадеб узоқ муддат пахта экавериш натижасида бир қанча салбий ҳодисалар келиб чиқди, биринчи навбатда тупроқ унумдорлиги пасайиб кетди.

Ўзбекистонда пахта ҳосилдорлиги камайди, вилт босган далалар кескин кўпайиб кетди, пахта маҳсулотининг сифати ёмонлашди. Республика пахта комплексида уч йиллик беда устун келадиган пахта-беда алмашлаб экишнинг илмий асосланган схемаси ўрнига бедасиз алмашлаб экиш ҳар хил схемалари ўзлаштирилиб, беда ўрнига бир йиллик ем-хашак экинлари, сабзавот ва қовун-тарвуз ҳамда бошқа экинлар экилди-ки, улар тупроқнинг унумдорлигини ва пахта ҳосилдорлигини пасайтиради, пахта далаларини бегона ўтларга бостириб юборади ва чорвачиликнинг озуқа базасини барбод этади.

Пахтачилик хўжаликларида экин майдонлари структурасини яхшилаш, алмашлаб экишни муваффақиятли ўзлаштириш, тупроқ унумдорлигини, пахта ҳосилдорлигини ошириш, пахта маҳсули сифатини яхшилаш, чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш мақсадларида ВАСХНИЛ бўлими билан СоюзНИХИ Қорақалпоғистон АССР ҳамда Ўзбекистоннинг барча областлари учун пахта-беда алмашлаб экиш системасини ишлаб чиқди ва республика агросаноат комитети уни шу йил октябрь ойида тасдиқлади.

Ишлаб чиқаришга тупроқ-иқлимий, мелиоратив шароитларни, тупроқ унумдорлик даражаси ва бошқа кўрсаткичларни назарда тутиб, табақалаштирилган алмашлаб экиш тавсия этилди. Пахта билан бедани 3:6, 3:7 схемалари бўйича алмашлаб экиш ва мелиорация этилиши қийин ерларда 1:3:4, 1:3:5 схемасида мелиорация этилган битта далани ажратиш бу тавсиянинг асосийси ҳисобланади. Бундай алмашлаб экишда беда уч йил туради, шундан кейин бедапоя ҳайдалгач, 6-7 йил пахта экилади. Алмашлаб экиш шу схемаларини жорий этиш ва ўзлаштириш республиканинг пахтакор хўжаликларида пахта майдонлари салмоғи 67 процент бўлишини кўзда тутади.

Алмашлаб экишни ўзлаштириш яхши йўлга қўйилган озуқа экинлари ва аввало беда уруғчилигига кўп даражада боғлиқ бўлади. Аммо беда уруғчилиги жиддий яхшилашни, ихтисослашган уруғчилик хўжаликлари тузишни, уларни зарур техника, юқори малакали мутахассислар билан таъминлашни тақозо этади. Агротехниканинг пастлиги ва бунинг оқибатида уруғ ҳосилининг озлиги экиладиган уруғни ғоятда тахчил қилиб, пахтачилик хўжаликларини четдан уруғ олишга мажбур қилади. Бундай уруғ кўпинча районлаштирилмаган навлардан бўлиб, карантин бегона ўт уруғлари билан зарарланган ҳам бўлади. Ёмон уруғлик, парваришлаш агротехникасининг пастлиги беда ҳосилдорлигини камайтириб, бедапояни сийрак қилиб қўяди, натижада беда пичани ва кўк массаси ҳосили камайиб кетади ва пировард оқибатда алмашлаб экишнинг маҳсулдорлиги озаяди.

Айни маҳалда Фарғона, Самарқанд, Сирдарё областларидаги илғор уруғчилик хўжаликларининг тажрибалари ҳар йили гектар бошига мўл ва барқарор, яъни 7-8 центнердан беда уруғи олиб туриш учун ҳамма имкониятлар борлигини яққол кўрсатмоқда. Районлаштирилган беда навларидан фойдаланишнинг катта аҳамияти бор.

Алмашлаб экишни ўзлаштириш ғўза парваришида индустриал технологияни қўллаш интенсив омилларидан фойдаланиш билан боғлаб олиб борилиши, албатта шарт ҳисобланади.

Пахта-беда алмашлаб экиш бундай далаларда пахта ва беда агротехникасини табақалашни тақозо этади.

Хўжаликларда коллектив ва оила пудрати принципида ишлайдиган ихтисослашган ем-хашак тайёрловчи бригада ва звенолар тузилганда алмашлаб экиш тезроқ жорий этилиб, катта самара бериши практикадан маълум бўлди.

Илмий асосланган деҳқончилик системаларида шу хусусиятларнинг ҳаммаси акс этган. Область агросаноат комитетлари, район агросаноат бирлашмалари, колхоз ва совхозлар илмий асосланган деҳқончилик системаларига амал қилиб, уни изчиллик билан амалга оширишлари керак. Аграрчи олимлар бу ҳаётий муҳим ишда авторлик назорати тартибида ишлаб чиқаришга актив ёрдам бериб турадилар.

Алмашлаб экишнинг самарадорлиги тўғрисида кўп гаплар айтилган ва кўп сўзлар ёзилган бўлса-да, алмашлаб экиш тўғрисидаги Қонун қониқарли амалга оширилмаётганлигини қайд этишга мажбурмиз. Афтидан, бунинг сабаби республикада ҳамма даражаларда алмашлаб экишни жорий этиш борасида реал ва аниқ тактика йўқлигида бўлса керак.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, республика Давлат агросаноат комитети алмашлаб экиш тўғрисидаги Қонуннинг 6-бандини бажариш юзасидан ишларни кучайтириб, унинг бажарилишини қаттиқ назорат этиб туришлари лозим. Алмашлаб экишни жорий этишга лаёқатсиз ва буни истамайдиган мансабдор шахсларни жавобгарликка тортиш вақти аллақачон етди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Ҳ. М. АЮПОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет ва хўжалик органларида кўп йил самарали ишлагани учун ҳамда туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ишлар мудирлигининг бўлим мудири ўртоқ Ҳаким Муҳаммадаминович Аюпов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Р. НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1987 йил 30 октябрь.

АФҒОНИСТОНЛИК МЕҲМОНЛАР

САМАРҚАНД, 30 октябрь (ЎзТАГ). Афғонистон Демократик Республикаси армияси Бош сиёсий бошқармаси офицерларининг делегацияси бу ерга келди. Делегацияга полковник Дўст Муҳаммад бошчилик қилмоқда. Унинг составида Апрель революцияси ғалабаларини қўлга қурол олиб ҳимоя қилаётган офицерлар— сиёсий ходимлар, партия ва ёшларнинг активлари бор.

Меҳмонлар Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг қисмлари ва бўлинмаларида бўлдилар, жанговар ва сиёсий тайёргарликнинг ташкил этилиши билан танишдилар, ўқув марказларини, полигонларни бориб кўрдилар. Ўзбекистон ССР Олий Совети номидаги Самарқанд олий ҳарбий автомобиль командирлари билим юртида учрашув бўлди. Афғон офицерлари машқ хоналарида ва дарсхоналарда бўлдилар, муаллимлар ва курсантлар билан учрашиб, офицер кадрлар тайёрлашнинг иш тажрибасини ўртоқлашдилар.

АДРдан келган меҳмонлар Самарқанднинг меъморчилик ёдгорликлари билан танишдилар.

• Спорт

ХОККЕЙ:

НАВБАТДАГИ ҒАЛАБА

Андижонда чим хоккей бўйича мамлакат биринчилиги учун эркаклар командалари мусобақаларининг навбатдаги тури бўлиб ўтди. Бунда майдон эгалари —«Звезда» хоккейчилари яна бир ғалабага эришдилар. Бу сафар улар Москванинг «Фили» командаси устидан 3:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. Қолган ўйинлар қуйидаги натижалар билан якунланди: «Динамо» (Олмаота) —«Раздан» —6:0, АСК (Свердловск) — «Искра» (Васильков) — 2:0.

ФУТБОЛ:

ЯХШИ НИЯТ ЙЎЛИДА

СССР биринчилигининг иккинчи лигасида ғолиб чиққан командалар шу кунларда келаси йили биринчи лигада қатнашиш ҳуқуқини олиш учун курашмоқдалар. Улар орасида Фарғонанинг «Нефтяник» командаси ҳам бор.

Куни кеча навбатдаги тур ўйинлари бўлди. Унда қуйидаги натижалар қайд этилди. «Таврия» — «Искра»— 4:0, «Мелиоратор» АСК (Хабаровск) —1:0, «Кубань» — «Нистру» —2:0.

Молдавиянинг «Нистру» футболчилари бундан олдин фарғоналикларга 1:0 ҳисобида ютқазиб қўйган эдилар.

ЯНГИ СПОРТ КОМПЛЕКСИ

Фарғона область Олтиариқ районидаги Файзиобод қишлоғини янги муҳташам бино безади. Бу ерда спорт комплекси фойдаланишга топширилди. Уни биринчи қишлоқ қурилиши комбинатининг ёш ишчилари бунёд этдилар. Комплексда волейбол, баскетбол, гандбол майдончалари, сузиш ҳавзаси бор.

Ҳозир ёш спортчилар бу ерда дастлабки машқларни бошлаб юбордилар.

• Ранг-баранг олам

СИНТЕТИК БЕНЗИН

Британиядаги химия саноатига ихтисослаштирилган фирмалардан бири бензинга яқин бўлган ёнилғининг янги турини олишга муяссар бўлди. Синтетик каучукдан тайёрланган эски шиналар ва турли буюмлар қолдиқлари ёнилғи олиш учун хом ашёдир. Ана шундай материалларнинг бир тоннасидан 800 литр ёнилғи тайёрлаш мумкин. Бундай қайта ишлаш туфайли синтетик бензин олиш технологияси ҳозирча қатъий сир сақланмоқда.

АНТИҚА ҚАРОР

Англиянинг Вестбрижфорт шаҳарчаси ҳукумати хотин-қизларнинг тиллари узун бўлмаслигига чақирувчи антиқа қарор қабул қилди. Аниқланишича, машина бошқараётган маҳаллий хотин-қизлар эркакларга нисбатан полиция ходимларини кўпроқ ҳақорат қилишаркан. Бу борада тадқиқот олиб бораётган психолог Филипп Зимбардонинг таъкидлашича, хотин-қизлар ўзларини эркаклар билан тенг ҳуқуқли эканликларини тасдиқламоқчи бўлармиш.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Р. — 09122. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. В. — 251. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12